

Silenus Alcibiadis, sive Proteus, vitae humanae ideam, emblemate trifariam variato, oculis subjiciens

<https://hdl.handle.net/1874/9803>

132. B. 11' 117

SILENVVS
ALCIBIADIS,
SIVE
PROTEVS,

Vitæ humanæ ideam, Emblemate
trifariam variato, oculis subijciens.

Deus nobis hæc otia fecit.

M I D D E L B V R G I,

Ex Officina Typographica Iohannis
Hellenij, Anno M. DC. XVIII.
Cum Privilegio.

AD LECTOREM.

De fine huius opusculi,

P R Æ F A T I O.

*S*in Lusu non merè ludicra, et a Pueris, quem exhibemus, non nimis puerilia exspectas; at quipiam hinc reperire, quod vix aliquis ibidem quesiverit, tibi est animus, mi Lector, siste te paulisper in hoc vestibulo: antequam enim ulterius progrediaris, habeo quod de titulo huius Libelli, deque instituti nostri ratione paucis te premoneam. Interpretem unumquemque adhibendum esse ei quod dixit, scripsitque, æquū iudicant, qui æqui. Græci primo, deinde Latini, Græcos imitati, genus hoc scriptiois Emblemata indigitârunt; cuius ego verbi originem alijs indagandam ut relinquam, nominisque anxiam disquisitionem ut omittam, atque ex re ea describam, pronuntio Emblemata, scitè exhibita, mutas imagines esse, quæ tamen loquantur: levia videri, quæ tamen pondus habeant: ridicula apparere, cum non sint insipida: denique plus aliquid plerùmque in his legi, quam sit scriptum; plus cogitari, quam sit lectum. At mirabitur fortassis nonnemo imò, ut præter decorum, stomachabitur nos lubricæ istius ætatis, nescio quas, ineptias non tantum solidæ morali Sapientiæ, verum etiam sacris Meditationibus coniunxisse,

AD LECTOREM.

resque adeò diversas, & ut primâ fronte videtur, contrarias in unum quasi fasciculum colligasse. Cui obiectioni ut satisficiam, paucula de consilio hac in re meo, & de scopo opusculi huius venia, bone Lector, tecum differendi mihi sit. Primò quidem primam Emblematum istorum partem è turbido iuventutis nostræ estu emanasse ingenuè fateor: Illa enim cum, agnato istî ætati affectu, ad poëticas Sirenes & illecebras illarum subinde abriperetur, Emblemata aliquot amatoria, id est, ineptias iuveniles, subinde chartis ille verat: quæ, cum alijs eius generis exercitationibus, supervenientes aliæ occupationes tum temporis è manibus ut deponerem, adegerunt. eadè illa cum mihi nuper, veteres quasdam chartas evolventi, in manus incidissent (ac id quidem cum iam singulari Dei opt. max. beneficio a prioris vitæ molestijs paulum respirare cepissem) videbar, ea relegendo, me ipsum qualis fueram, id est, adolescentulum iuvenilibus affectibus sursum, deorsum miserè agitatam satis graphicè ibi depictam videre. Sensi nihilominus intereà igniculos, nescio quos, amœniorum istorum studiorum in me, velut resuscitari, atque ut Poëta, Agnovi veteris vestigia flammæ. Quo pristini affectus dulci lenocinio mihi ipsi paulatim ereptus cum forem, capi in animum inducere ut, exercendi hunc ipsum atque instruendi gratiâ, iuvenilia illa & Amatoria Emblemata poëtico lusu pro re natâ variarem, & in robustioris ætatis meditationes magis viriles tam Morales, quam Sacras, transfunderem: Videbar enim isto modo ludendo non vanam humanæ vitæ imaginem me & mihi ipsi, & alijs, exhibiturum esse; si præsertim hominem, triplici libello, triplici modo oculis exponerem; Ut Naturalem, ut Civilem, ut Christianum. Operi itaque accingimur, & iuventutem nostram, mi Lector, id est hominis istius naturalis genuinam effigiem in propagationem sui propendentem (quod naturæ proprium esse quis ignorat?) atque ita coloribus suis depictam, primo Libello damus. Cur enim talem me fuisse diffitear? ille vitia sua fateri metuat, qui etiam nunc in illis versatur: somnium, ait ille, narrare vigilantis est. Hominis Civilis id est, socialis in

mutuo

AD LECTOREM.

*mutuo hominum consortio viventis, Secundo exhibemus. Hominis Christi-
 ani, id est, verâ fide imbuti, lineas aliquot Tertio demùm Libello ducimus.
 Et hæc quidem retentis utrobique iisdem iconibus; cum ob alia, tum ob
 hoc, ut homini (tametsi corporis externam formam retineat) interiores ani-
 mi facultates mutandas esse, mihi alijsque persuadeam; doceamque quo pacto
 è turbidâ & fluctuanti illâ juventâ, ad sedatum virilis ætatis robur, & inde
 in gravem & exemplo reliquis ætatibus futuram senectutem, laudabili vo-
 lubilitate, nobis sit transeundum, & identidem ad meliora ac altiora sit eni-
 tendum; eòsque dum solida ac genuina gravitas eundem locum in animis
 nostris obtinuerit, quem ibidem inanis levitas, Vanitasque juveniliū ani-
 morum (comparatione prioris & presentis vitæ inter sese institutâ) antea
 obtinuisse conscia mens unicuique dictabit; atque ita tandem vitæ unius-
 cujusque nostrum ratio, non amplius corruptis humanis affectibus, sed divi-
 næ voluntati in toto mancipetur. Cum verò Juventutis nostre pars non mi-
 nima eò prolapsa sit, ut vel honestior aliquis & ad gravitatem compositus
 libri titulus eundem legenti ferè soleat è manibus excutere, atque adeò ab ulte-
 riori lectione, tanquam præjudicio gravatum lectorem, deterrere, (nec enim,
 ut videtur, teneræ plurimorum aures aliud præterquam molliuscule lasci-
 vientium poëtarum versiculos ferre possunt) Ere visum nobis titulum & ex-
 ternam libelli faciem captui istorum dare: eamque ob rem curavimus fron-
 tem ipsam & imagines aliquot effigie poëtici Cupidinis alijsque amatorijs inep-
 tijs obduci, ut ne quis delicatulus, in hæc forte incidens, aliud hîc præter-
 quam melimela, merasque Veneris & Adonidis delicias latere suspicetur, at-
 que istâ ratione ad ulteriorem operis lectionem, tanquam ad escam palato suo
 congruentem, nepos quivis invitari possit. Fraudem itaque tibi facio, mi
 Lector, sed, ut spero, omnibus innoxiam: nam & blandis nutricibus alum-
 nos suos tali ferè modo, & cum bono ipsorum, fallere satis solenne est, cum
 nimirum delicijs puerilibus dissimulatos amari medicaminis succos ipsis pro-
 pinant, &), ut ille,*

AD LECTOREM.

. Prius oras pocula circum
Contingunt dulci mellis flavoque liquore.

Sicut & Chyrurgum novaculam spongiâ tectam mamillæ regię virgini-
nis (dum ulcus lenire & purgare se simulat) feliciter impegisse memoria
proditum est. Quod genus fraudis non licitum modò, sed & amicum
esse quis non fateatur? Iterùm dum in hoc essem totus ut adolescentulos
amicâ fronte, id est, amœno & juvenilibus oculis blandienti titulo alli-
cerem; verebar ne graviores severiorisque supercilij viros, tam ridi-
culo & futili in ipso limine proposito spectaculo, ab opere hoc arcerem,
atque ita, contrarium dum vitarem, in contrarium impingerem: operę-
pretium visum fuit ei malo tacito, & non omnibus equè exposito, reme-
dio occurrere. Librum hunc eam ob rem obscurâ, & non ubique obviâ,
inscriptione Silenum Alcibiadis indigitavi: quid autem ea totumque
deinceps velit opusculum, duorum Emblematum ad titulum appositione,
Lectori non nimis rudi satis indicavi. Quæ hic sigillatim explicare, quid
opus? hoc volo, libellum hunc, tametsi eundem de summâ (quod aiunt)
cute ridiculum quis, & præter juveniles nugas in se nihil habentem, facile
damnet: multò tamen alium esse propius intuenti, quam summo habitu in
oculos incurrat; licet enim prior libellus, quem liberior nostra inventus
effudit, amatoria tantum tractet, amatorie tamen, id est, stolidè & in-
sulsè multa ibi non tractari, sed inspersam ferè ubique moralis doctrinæ sa-
lem æquus Lector animadvertet: præsertim vero si doctorum istos flores,
quos ornandi & nos explicandi gratiâ adiecimus, subinde consulere non
gravetur. Invenies alibi iocos, & fateor, sed ut impossibile absque co-
loribus pingere, ita Juventutis mores describere, aut hominem naturalem
dare, sine istis: nec, aliter agendo, ageremus, id quod agimus. Evoca-
bunt isti torpentes animos è marcore, ut speramus, viamque sternent ad
meliora, eoque ducent mentem juvenilem, idque sensim, quò per sese ti-
muisset ascendere. Res ipsa loquitur homines, ut plurimum, cum res
tractan-

AD LECTOREM.

tractantur arduę , graves , imo & sacrę , jacere animis ac dormire ; ad res verò ludicras , pueriles ineptias , tricas , apinas , vigilare , torporem excutere , aures animumque arrigere . Vidit hoc , qui nihil non videt , unigenitus Dei filius , Salvator Christus , non latuit Sanctos , non fugit Doctos : qui omnes , quoties ad populum dicendum , quotiesque auditores ad attentionem excitandi vel revocandi ; artem arte tegentes , a rebus leuibus & plebeis ferè suas isagogas mutuare in more habent . Nonne Christum a lusu puerili , a grano Senapis , & similibus ordiri quidem , at gravi demùm & diuino epilogo perorare in historiã Evangelicã sæpe videmus ? Similia Paulum & alios viros sanctos factitasse , ethnicorum nempe poetarum versiculos sanctissimis divini verbi mysterijs inseruisse , auditorum gratiã , quis ignorat ? Inter Doctorum exempla lepidum illud Demosthenis , cui cum Athenis , causam capitalem defendenti , auditores parum attenti obstreperent , paulisper jam nunc , inquit , mihi aures præbete , rem novam & auditu iucundam in medium prolaturus sum . Ad quæ verba cum ilicò altum silentium summaque auditorum attentio exstitisset : Juvenis quispiam inquit , asinum conduxerat , rerum quiddam Athenis Megaram deportaturus , in itinere verò cum vehementi ardore solis infestaretur , nec umbraculi copia uspiam esset , tandem bestiam radijs solaribus opponens sub asino , ut æstum effugeret , resedit : ibi agaso obtestari , factum controvertere , bestiam depellere , asinum ut iter , non ut umbram , faceret locatum dicere . Alter ex adverso , ius asino utendi fruendi pro arbitrio toto locationis tempore sese habere : quid multa ? de verbis ad verbera , & demùm in litem res deducta est . His dictis , omnibus summã animorum attentione exitum rei exspectantibus , discessum , quantum quidem videbatur , parabat ; renitentibus contra Atheniensibus , & , ut reliquam fabulæ partem adderet , flagitantibus ; ibi ille , itanè , inquit , narratio de asini umbrã vobis cordi , seria audire operæ pretium non videtur ? Jam de sinam , si prius idem aut simile in aurem insusurravero ijs qui , ubi oculo alacri & exporrectã fronte , primam huius opusculi

* *

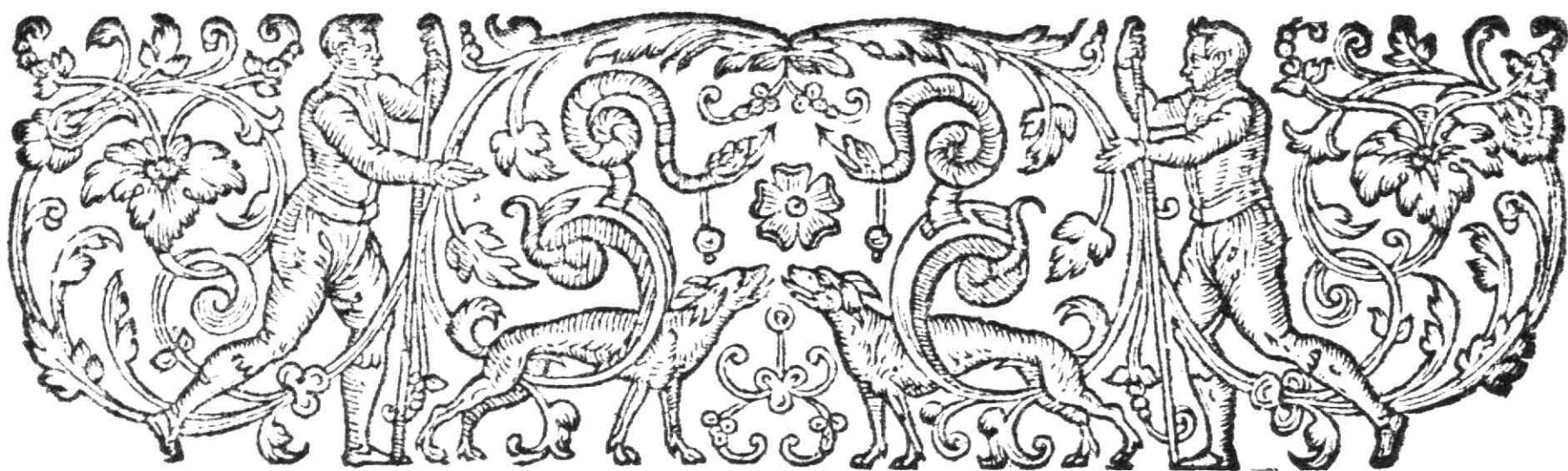
partem

AD LECTOREM.

partem evoluerint, in ulterioribus, tanquam apes amisso aculeo, torpere incipient. Tu, si me audias, Lector, & te ames, canonem hunc animo inclusum ut geras sit cura, Non esse separandam caudam a capite c. Maiores de Baptis. Vale.

Voor-reden

Voor-reden ende verclaringhe over het oogh-merck des Schrij- vers, in dit werck.

IN dien ghy in jock niet al spel en
souckt, Leser, maer ghesint zijt hier wat
te vinden, datter niet en schynt te wesen;
soo staet wat stille: want eer ghy voort-
gaet, wouden wy u geerne over het Op-
schrift van dit Bouxken, ende ons wit dat
wy daer in voor hebben, een weynich be-
richts doen. 'tIs billick dat een yder zy

tolck ende vertaelder synder woorden. De Griecken als mede de
Latynen, de Griecken hier in volghende, hebben dese maniere
van schryven EMBLEMATA ghenaemt: den oorspronck van
welck woort ick niet voor en hebbe hier na te spooren. Maer
soo my yemant vraeght wat EMBLEMATA in der daet zyn?
dien sal ick antwoorden, dattet zyn stomme beelden, ende noch-
tans sprekende: gheringhe saken, ende niet-te-min van gewich-
te: belachelycke dinghen, ende nochtans niet sonder wijsheyt:
In de welcke men de goede zeden als met vinghers wylen, ende
met handen tasten can, in de welcke (seg ick) men gemeenlyck

V O O R - R E D E N .

al tyt meer leeft, alffer staet: ende noch meer denckt, als men fiet: geen onbequaemen middel (naer ons ghevoelen) om alle leerfame verftanden, met een sekere vermakelyckheyt, in te leyden ende als uyt te locken, tot veelderley goede bedenckingen, yder na fyn gheleghentheyte; hebbende in fick een verholen cracht van behendighe bestraffinge der innerlycker gebreken van yder menfche, dwinghende dickwils (al-hoe-wel sonder fchamperheyt, ende alleenlyck int gemeen daer heenen gefet) by gelegentheyte van de voor-gestelde beelden ende de corte uytlegginge daer by ghevought, den genen, die fick by ghevolghe van dien op fyn zeer voelt gheraect te zyn, al ftill-fwyghende, en in fyn eenicheyt, fchaemt-root te werden; fiende fyn innerlijcke feylen, uytterlijcken voor-gestelt, ende hem felven, of ten deele ofte int' geheel levendich af-ghemaelt. Om welcke redenen wille wy niet ongevoughelijck en hebben geacht, naer te volgen het ghevoelen der gener, die EMBLEMATA, in onse tale *Sinne-beelden* meynen ghenoot te moeten werden: ofte, om dat men door het uytterlijcke beelt eenen innerlijcken fin te kennen is gevende, ende dat mitsdien, niet soo seer het beelt, als den fin, uyt het beelt ontstaende, bedenckelijck is; ofte, om dat dese maniere van fchryven, boven andere, sonderlinghe de finnen der menfchen is af-beeldende, ende voor ooghen ftellende; werdende daerom, als by uytneementheyte, *Sinne-beelden*, ofte der Sinnen af-beeldinge genaemt.

Dan yemant fal miffchien fick verwonderen, ja onbetamelijcken oordeelen (ende dat niet sonder redenen) dat wy de malicheden der jonckheyt, ghevought hebben, niet alleenlijck met de Leere der zeden, maer oock zelfs met hooger ende ftichtelijcker bedenckingen. En sonderlinge dat wy de fotheden der Ieught
de eer-

V O O R - R E D E N .

de eerste plaetse in dit werck hebben vergunt. Dese teghen-worpinghe sal oorfake geven het wit ende oogh-merck , dat wy ons in dese oeffeninge hebben voor-gestelt, den gunstighen Leser cortelijck te ontdecken. Der-halven willen wy wel rondelijck bekennen dat 't eerste deel van dit Bouxken meest is gheweest het uyt-worpsel van onse blinde jonckheyt, de welcke, door de ghe-woonelijcke gheneghentheden van die iaren , mitsgaders door eenighe lust tot de dicht-conste ghedreven zynde, hadde nu ende dan soo eenighe minnelijcke Sinne-beelden , dat is , geckelijcke invallen , daer henen ghestelt ; welcke ten dien tyde by ons (als in andere saken als-doen besich zynde) aen d'een zyde geleyt, ende nu wederom, int door-sien van eenige oude papieren, ons in de hant ghevallen wesende, hebben, door over-sien van de selve, als in een spieghel, ontdeckt hoedanich den voorigen stant onser onbesuyfelder Ionckheyt is gheweest , ende, by gheleghentheyte van die bedenckinghe , gemerckt de groote vriendelijckheyt des goeden Gods t'onswaerts, onse harten in dier voughen gheopent hebbende , dat wy de ydelheyt der dommer ieught nu niet alleenlijck als met handen tasten , maer oock metten ghemoede verfoeyen connen.

Dese onvermindert (mits wy nu van de becommeringe onses voorigen staets, door Gods sonderlinge goedertierentheyte, ontlast waren) hebben ten selven tijde in ons gevoelt, ick en weet niet wat, vernieuwinge vande vermaeckelyckheyt die wy wel eertyts tot de dicht-conste in ons hadden gespeurt; waer door wy allenxkens verloet, ende als soetelijck verleyt wesende, zyn verweckt geworden, om, naer gelijk-maticheyt onser jegenwoordiger geleghentheyts , de ydele *Minne-beelden* onser Ionckheyt tot *Sinne-beelden* van stichtelijcker bedenckingen, 't onser oefeninge, te gebruycken,

V O O R - R E D E N .

bruycken; om alſoo, door deſe maniere van ſchrijven, als een be-
worp, ende af-beeldinghe vanden wonderbaren ende verander-
lycken loop des menſchelycken levens in dit werck te verthoo-
nen, ende alſo mijn ſelven ende andere aen te wijsen hoemen, uyt
een domme leucht, tot een geſette Manheyt, ende van daer tot een
ſtichtelijck Ouderdom, behoort te climmen; om alſo, by middel
van een prijſelycke veranderinghe, ſijn voorige geneghentheden
't elcken in beter als te verſetten; mitſgaders (gelyck men te vooren
dapper ende vierich is geweest tot de hittige begeerlijckheden en
hartſ-tochtē der wulpscher jonckheyt) de ſcherpheyte ende hevic-
heyte der ſelver te verkeeren 't elcken tot een beter eynde, niet ru-
ſtende tot datmē gevoelt, by vergelijckinge van ſijn voorgaender
maniere van leven, datmen op gelycke hoochte van ſtichtelycke
geſetheyt is geclommen, gelyck men te vooren inde ydelheyt der
ionckheyt is geweest: wettende alſo onſe ſweerden (om ſoo te
ſpreken) int lant der Philiftinen (*1. Samuel. 13. 20.*) halende ſterckte
ſelfs by onſe vyanden, ende op-weckende de cracht der volgende
deuchden, door vergelijckinge vande heviceyten onſer voorgaende
gebreken: en door dien middel eyntelijck, gelyck wy eertijts als
dienſt-knechten der lichveerdicheyt genegen zyn geweest tot y-
delheyt, onſe leden te begeven tot dienſt-knechten der ſedicheyt
tot oprechticheyt, ende alo niet meer *naer menſchelycke begeerlijche-
den maer naer Gods vville den tijt die noch over is te leven* (*1. Pet. 4. 2.*)
Dan alſo de ieucht onſer eeuwen wel meeſt (God betert) ſo verre
is vervallen, dat alleen een ſtichtelyck op-ſchrift van eenich boeck
genoechſaem is om 't ſelve hun uyt de hant te ſlaen, ende als een
tegenheyt ende af-keer daer van te doen hebben, ſonder dat de ſel-
ve ſchynt demoeyte te willē nemen om het vorder inhoudē van
't ſelve 't onderſoecken, als in hun teere oorē niet anders connende

V O O R - R E D E N .

verdragen als soo eenich soet-galmende geluyt van (ick en weet wat) lief-coofende clinck-dichten : So hebben wy, de meepsheyt van dese te ghemoete gaende , het op-schrift ende stant van dit boecxken naer der selver gelegentheynt so wat gevoecht, ende ten dien eynde op 't eerste blat van 't selve ghedaen stellen een af-beeldinge van een naeckt kint, de weerelt dragende , met een pijl en booch inde hant, ende voorts in alles so afgericht, dat uyt desselfs gestaltenisse eertijts de blinde Outheyt, ende ten huydigen daghe de malle ionckheyt het selve voor der Minnen-God soude begroeten ; daer by voegende de rechte hovelingen tot soodanigen hoff dienende , te weten alderley slach van Jonghe-lieden , al by paren daer ontrent swermende, als manschap ende trouwe haren overheer aanbiedende : laetende mede de selve ghedaente in eenighe vande eerste Sinne-beelden haer verthoonen , om also den inganck ende stant deses boecx soo voor te stellen , als off achter den selven niet anders als een enkel Prieel der minnen en ware schuygende. Even-wel nochtans , om tot ons voornemen te gheraken soo haest onse Lesers d'eerste plaetse van dit boecxken zyn voor-by geleden, hebben wy, al 't gene dat te vooren meest al niet anders en scheen te zyn als soo wat schielijcke in-vallen van belachelijcke Minne-beelden , by nieuwe beduydinghe (behoudende even-wel , om redenen vooren verhaelt , de selve beelden) verandert tot twee-derley Sinne-beelden ; treckende ydere der selver in het tweede deel tot een borgerlijcke berichtinge, ende stracx daer naer in het derde-deel tot een stichtelijcke bedenckinge, om also (het eene een aenleydinghe zijnde tot het andere ; aenden desen, ter wylen hy meynt dat alles is van een ende de selve stoffe, aenden geenen ter wylen hy begeerich is te sien hoe dit ofte dat op eenen nieuwen ende beteren sin wert geduydet)

V O O R - R E D E N .

de ghemoederen van foodanige meepsche lefers , die gheen vaste spijs en connen verdraghen, met een geoorloft , ia vriendelijck, bedroch eyntelijck wech te leyden , ende te vervoeren daer de selve, ten eersten ingange, noyt en hadden ghemeeynt te comen. Niet anders dan ghelijckmen de kinders , tot haer eyghen voordeel, somtyts bedriecht , wanneermen de selve het bitter , doch ghesont , worm-cruyt met suycker, ofte andere soetheyt bedeckt, onghevoelijck ende onghemerct int lyf crycht. Want na dien 't meerendeel van dese teere lefers immers soo aelwaerdich is , als de walghende siecken, de welcke men de gheneef-drancen niet anders als onder 't dexel van yet wes dat sy gheerne eeten ofte drincken en can ingheven : soo diende (naer ons ghevoelen) deser etterbuyl niet dan met een bedeckte vliem (om so te spreken) ghesneden te zyn, op dat de selve niet eer den steeck vande gheneef-meester, als het bedorven bloet daer uyt vloyende, midtsgaders haer eygen vuylicheyt mochten gewaer werden.

Ey lieve, 't gaeter huysdaeghs soo, de weerelt wil bedroghen zyn : God gave dat de saken altyt soo mochten uyt-vallen dat den genen die bedroghen wert , meer voordeels uyt het bedrogh, als den bedriegher selfs , quame te trecken ; ghelyck wy hier verhoppen ende vastelyck (door Gods ghenade) vertrouwen, te sullen gheschieden.

Verclaringhe van het Op-schrift, Beelden op het selve, ende de Sinnebeelden, onder het selve,

Middeler-tijt soo geven vvy dese onse meyninge, ende hoedanich de stoffe van dit overck zy, in het Op-schrift van het eerste deel, ende den aert van elck stuck, in het op-schrift van yder int bysonder, den verstandighen Leser ghenoechsaem te kennen, niet alleenlyck door 't veranderen vande Syde-beelden ende vande ghestaltenisse des gheenes die in yder op-schrift de weerelt draecht, (die in 't eerste deel is de kinderlycken Minne-God, in het t'vveede de Recht-maticheyt, ende in het derde

V O O R - R E D E N.

derde de Godf-diensticheyt) maer sonderlinghe door de twee Sinne-
 beelden in de onderste houcken van yder Opschrift ghedaen stellen, alles
 op dat wy met het selve, daer mede wy de Feught meynen te trecken
 tot het lesen van dit Boucken, alle andere van rijper bedenckinghe niet
 en souden schijnen voor-by te willen wijzen, ende daer van te ver-
 vreemden. Wy hebben dan tot diene ynde int beginsel van het eerste
 deel doen af-beelden een toe-gebonden Apotekers-pot, den welcken, al-hoe-
 vel van buyten niet anders en schijnt te verthoonen als soo wat beuse-
 lingen van bloemkens, sottekens, en diergelijcke vasesen, tot vermaeck
 alleen van den voor-by-gaenden man (soo't schijnt) daer benen gestelt:
 even-vel, nochtans geopent en naerder in-gesien vvesende, vvert bevon-
 den van binnen vervult te zijn met goede ende heylsamen geneef-cruyden.
 aen de over-zijde hebben wy doen af-beelden een wijfel, ende soo wat
 pepers, die daer in vvert gestooten, welcken peper al-hoe-vel van buy-
 ten gheheel svart, mismaeckt, ende vol rimpels vvesende, niet seer
 onghelijck en is onse vicken, ende mitsdien het slechtste van alle
 graen-vruchten, even-vel nochtans ghestooten zijnde, vervult de om-
 staenders met een aengename reucke. Villende met sulcx, als voorseyt
 is, te kennen gheven dat al-hoe-vel 't jegenwoordich Boucken ten eer-
 sten aenvanghe soodanich sick laet aensien, als oft 't selfde niet anders en
 vare behelsende als enckele drift, ydelen schuym, ende, ick en weet
 niet wat, gront-sop door de hitte der derteler jonckheyt uyt-ghevvasemt,
 dat even-vel 't selve (d'uytwendighe schorsse wat af-ghedaen ende alles
 in naerder acht by den billicken leser ghenomen vvesende) sijnen schijn
 gansch onghelijck, ende met eene van goede bedenckinghe niet ghe-
 heel ontbloot, bevonden en sal vorden. Waer toe oock dient het Latyn-
 sche Op-schrift op 't eerste blat deses Boucx ghestelt, te veten, S I L E -
 N U S A L C I B I A D I S, gelijk de gene die dese maniere van spre-
 ken verstaen, redene daer van connen gheven. In de twee onderste

opyder
 trock
 gestelt.

* * *

houcken

V O O R - R E D E N .

houcken van het Op-schrift des tweede deels, sal den Leser vinden eerst eens ambacht-mans Water-pas; ende ten tweede, een Sonne, ghelijckelijck ende de rijpende wijn-druyven soeticheyt, ende den bedorven wijn (beyde door de sonderlinghe verckinghe haerder stralen) suericheyt aen-brenghende: Door het water-pas ende des selfs beveginghe, haer voughende naer den gront daer het selve op gestelt is, den ghemeenen loop des burgerlijcken levens, onder een goede ende rechtmatighe Over-heyt, sick veel ende burgerlijck hebbende: met eerlijcke luyden omme-gaende, eerlijck vandelende, ende in tegen-deel van beyde recht anders sick aen-stellende: en door de tweederley crachten der stralender Sonnen, de eygē aert der Rechtmaticheyt (beloonende de goede, en straffende de quade) vvil-lende af-beelden, vvesende de eygen stoffe in dat deel te verhandelen. In't be-ginsel van het derde ende laetste deel hebben wy, tot inleydinge ende openin-ge van't selve, doen stellen eerst den Elephant aen de op-gaende sonne met ge-bogē knien eere bevrijfende, ende in dat groote licht des selfs grooteren Schep-per, als met verslagentheyt ende ootmoet, aanbiddende, (het welck dat beest wytter aert naer't segghen van gheloof-veerdighe schrijvers gevvoon is te doen) hebbende gemeynt daer mede aen te vrijfen de vernederinge die den mensche, hoe groot hy oock zy, schuldich is aen de uytnemende voor-treffelijckheyt van de onbegrijpelycke Godheyt. Ten tweede hebben wy ter selver plaetse aen de over-zijden ghedaen af-malen des Cuypers Vier-yser, belettende dat het vier daer in vervatet niet daer benen lancx der aerden soude ligghen muffen, maer met een clare ende helle vlamme op-vaerts soude stijghen, tot dienste van synen verck-meeſter; daer mede voor hebbende aen te vrijfen onsen Christelijcken plicht in dit leven, ende met eene te verthoonen dat de Gods-diensticheyt den eenighen middel zy om het Goddelijck vier onser zielen wyttē leegen stof deser aertscher dingen ten hemel-vaerts op te drijven, ten dienste van dien grooten verck-meeſter die dit alder-vvonderlijckste Vat (vvaer van Hemel, Aerde, ende

V O O R - R E D E N .

mensche matelijck , in den burgherlijcken mensche rechtveerdelijck, in den Christelijcken mensche Godsalichlijck metten Apostel mochten leven. Welcke dry veranderende gheneghentheden vvy den Leser vvilende by dit Bouck voorstellen, hebben daerom 't selve mede den naem van PROTËUS ghegeven, den vvaerom vveten alle de gene die soo vvat in de ghedichten der Oude ghelesen hebben.

Onder-tusschen en can ick niet voor goet aen-nemen , dat sommighe dese oeffeninghe, als nieuwe vonden, ende als gheen exempel hebbende in de heylighe Schrift, poogen te verwerpen: want de sulcke antwoorde ick cortelijck, dat dese maniere van schryven, beyde out, ende schriftmatich is. Wil yemant tot bevestinge van sulcx, in Gods woort, sien een uytnemende ende in alle syn leden gansch volmaeckt Sinne-beelt, aerdichlyck, naer alle de reghels van de kunste af-ghericht, ende dat niet ergens besydens weeghs in eenighe gheringhe sake daer heen gestelt, maer reghel-recht van God selfs, in der alder-weerdichste stoffe des Nieuwen Testaments, af-ghedaelt, ende als van den hemel neder ghelaten? die slae syn ooghen met aendacht op het linnen laken in sick behelsende alle vier-voetighe wilde, cruypende, dieren, ende ghevoghelte des hemels, Petro by een sonderlinghe openbaringe uytten hemel verthoont met 't by-voughsel van de stemme SLACHTET ENDE ETET, af-beeldende de groote heymenisse van de roupinge der Heydenen, ende neme met eene de moeyte hier in te ondersoucken de vijf eyghenschappen, die *Paulus Jovius* ende andere in een volmaeckt sinne-beelt zyn vereyschende, hy sal alle de selve soo volcomelyck daer in ontdecken als in eenich sinne-beelt dat by yemant, vande alder-ervarenste in dese oeffeninge, oyt is voor-gestelt geweest: Eñ ingevalle yemant meer plaetsen inde H. Schrift begeerich is te sien, sinne-beelden behelsen-

V O O R - R E D E N .

helfende oft de Sinne-beelden seer na by comende, die mercke aen *1. Pet. 2. 22. Ies. 1. 3. Jerem. 8. 7.* ende verscheydene andere, al waer van *honden, seugen, ezels, ossen, oyevaers, cranen, svaluyven, tortel duyven,* en diergelijcke onredelijcke dieren leer-stucken werden ontleent en den menschen toe-ghepast, wesende 't selve een rechte eygenschap van Sinne-beelden, gelijk yder een, die maniere van oefeninge eenichsins verstaende, kennelijck is. Ende indien men de sake wat naerder wil insien, wat zijn doch alle de schaduwen des Iootschen Godf-dienst anders geweest als enckele Sinne-beelden, de wyle de selve zyn geweest voor-beelden Christi, ofte des selfs rijcx? de ghesichten der Propheten, sonderlinghe van Ezechiel ende Daniel, het Hooghe-liet Salomonis, de Openbaringhe Iohannis, en watter inden woorde Gods meer is van soodanighe stoffe, heeftet niet in allen deelen veel eyghenschappen den Sinne-beelden seer na by comende? Eyntlijck, gunstighe Leser, bidden wy u niet te willen misduyden, dat wy de selve beelden ende gelijckenisse beyde ende tot menschelijcke in-vallen, en tot Goddelijcke bedenckingen 't gheheele werck door onverscheydelijcken hebben ghebruyckt, en dat oock somwylen met strijdighe veranderinghen, 't welck misschien yemant mochte oordeelen heet ende cout uyt eenen mont gheblasen te zyn: want boven 't gene wy hier vooren, als in 't voorby gaen, hier toe gheseyt hebben, is aen te mercken, dat wy dese spelende vryheyt int schrijven, niet bestaen en hebben, sonder clare ende uyt-gedruckte voor-schriften derhalven inde heylighe Schrift ons naerghelaten, inde welcke niet selden een ende de selve sake, nu ten goeden, ende dan ten quaden, in ghelijckenisse wert ghe-tooghen, ende dat met niet minder verscheydenheyt, ia strijt, van verdraeyinghe als wy erghens in dit werck hebben ghebruyckt.

V O O R - R E D E N .

Wat isser doch reghel-rechter teghens den anderen ghekant als Christus ende den duyvel? den behoeder, en den verderver? ende nochtans werden beyde de selve, onder de ghelijckenisse van een Leeu, inden woorde Gods duydelijck voor-ghefelt, (*Open. 5. 5. 1. Petr. 5. 69*) wat isser vyandelijcker teghens den anderen strijdende, als de Sonde en den gheenesdranck teghens de selve namentlijck de leere des *Evangeliums*? ende nochtans worden beyde de selve onder de ghedaente des Suer-deefems ons voor-ghe-draghen, (*Matt. 13. 33. 1 Cor. 5. 7.*) Sien wy niet onder de ghelijckenisse eens diefs beyde, ende den ontrouwen, ende verkeerdelijck-in-fluypenden herder, ende den rechtveerdighen rechter Christus selfs, inde schrift af-ghebeelt? (*Open. 16. 14. Matt. 24. 44.*) Sien wy niet onder de ghedaente vande Slanghe inde Bybelsche schriften, den duyvel, en des selfs doodelijck vergif, ende met eene den ghenen die de Slanghe den cop vertreden heeft, voorgestelt? (*Genes. 3. 1. Open. 20. 2.*) Yemant segge my nu off-men oock breeder soude connen gaen weyen, ofte metten verstande vryelijcker door gelijckenissen connen uyt-springen, als inde voren-ver-haelde, en andere plaetsen, die in de H. Schrift te vinden zijn, is gedaen. Al het welcke nochtans, over-midts de verscheden eyghenschappen alle schepselen in-geboren, niet alleenlijck sonder aen-stoot van yemant, maer selfs met vermakelijckheyt des gheestes, by alle billicke verstanden can ende behoort te werden aen-ghenomen. Middeler-tijt ist te verwonderen, door wat verdorventheyt onses aerts, ofte listicheyt des duyvels, het by comt, dat den mensche altijt veel meer oore ende harte leent, ende open heeft tot, ick en weet niet wat, gecx-maren ende kacker-lacken, als tot eenige stichtlijcke betrachtighe. Men onder-vint, God betert, by daghelijcksche ervarentheyt dat onse
ghemoe-

V O O R - R E D E N .

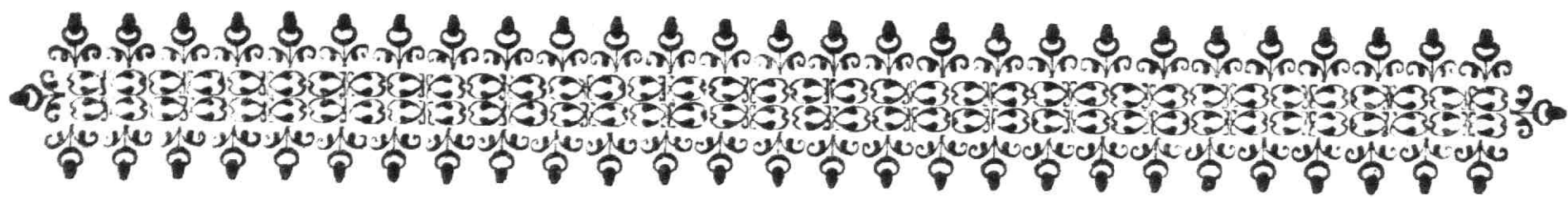
ghemoederen int verhandelen vande alderweerdichste saken geheel slap ende slaeperich , ia dom ende onverstandich zyn. Ende, in teghen-deel van dien, op het ghewach van aertsche, geringhe, ende gheensins aensienlijcke dinghen , dapper ende wacker inde weere zyn : dese, ghelijck alle andere onse ghebreckelijckheden , d'Heere , onse Salichmaker Christus , grondelijck wel kennende , 't elcken by naest als hy yet sonderlinx 't onser salicheyt dienende wil voor-stellen, en vangt sijn reden niet aen met eenige hooge ofte hemelsche maniere van spreken; maer gebruyct veel tijts, als tot een in-leydinghe sijner leeringe , eenige gelijckenissen van ghemeene ende slechte dinghen ontleent : ende sijn toe-hoorderen by dien middel tot aendacht verweckt hebbende, climt daer naer van het cleyne mostaert-zaet, tot den grooten Hemel, ende van een belachelijck kinder-spel, niet alleenlyck tot mannelycke , maer Goddelycke beschouwinghe. (*Matt. 11. 16. Luc. 7. 32.*) Nu wel aen dan (om niemant met al te langen voorreden te verveelen) ghy dese ofte die wulpsche longelinck , die de ydele wasemen uwer ieucht met den stadigen deck-mantel van Liefde weet te becleeden, ende , met al te vermetelycken maniere van spreken, uwe eygen lusten u, en andere tot Goden op-gerecht hebt, soo wanneer ghy int eerste-deel van dit boucxken mischien vinden sult uwe maniere van spreken hier ende daer soo wat in-gevolcht te zyn, Ey lieve, en misduydet onse meyninghe niet, sulcx dient alleenlyc tot weder-inroepinge van uwe verdwaelde sinnen: de wyle wy niet voor en hebben als eensdeels ons selven te ceffenen inde veranderinge, daer wy u hier vooren af seyden, anderf-deels om andere, die 't begeeren mochten onser gedachten wat mede te deylen, mischien off daer door aen yemant, die door d'inbeeldinghe der ioncheyt noch wan-lustich zynde , de smake mochte

V O O R - R E D E N .

mochte werden verweckt tot het nutten van beter ende ghesonder spijse, die den selven, te vooren, door verkeerde luiten vervoert zynde, niet en woude ghenaken; 't welck wy verhoppen te sullen geschieden, soo ghy aen den buyte-cant van desen onsen toe-ghesloten Apotekers-pot niet en blijft hangen, maer den selven openende, de geneef-cruyden daer in verborghen uwe bedeckte gebreken gaet toe-eygenen. Of wy tot beyde de voorseyde eynden gheraken sullen en weten wy niet; dit weten wy, dat door Gods ghenade by ghelegentheydt van dese oeffeninge in ons ontstaen is een vast voornemen om met alle mogelijke neersticheyt, dagelijcx soo lancx soo meer, te trachten tot veranderinghe ende vernieuwinghe onses ghemoets ende levens in Iesu Christo, den goeden God die sulcx weet ende werckt, die onse ende eens yders harte ende nieren door-siet ende kent, voordere in ons het goede werck by hem daer in begonnen: den selven goedertieren God ende Vader geven wy ons ende al het onse over, aen-nemende alsoo een stiel ende gerust gemoet, ende den selven voor besluyt, van harten biddende te willen geven dat dese onse oeffeninge voort en voort mach uyt-vallen tot syns heyligen naems eere, beteringhe des Schrijvers, ende stichtinge des Lesers. Leest dan wie ghy zyt *aendachtelijck*, verstaet *ghesondelijck*, oordeelt *heuselijck*, en *vaert vvel*.

J. CATS.

Misce stultitiam consilij breuem.

A E N D E
Z E E V S C H E
I O N C K - V R O V W E N .

Hy Zeeus, en soet gheslacht ; ghy Venus lants-genooten,
(Want Venus is veel eer oock uytter zee ghesprooten)

Ghy die, met Venus, hebt het selve Vader-lant;

Het selve soet ghelaet, het selve sacht verstant;

Ionck-vrouwen, aerdich volck, die door verborghe crachten,
Een liefelijcken brant ontsteekt in ons ghedachten;

Die door u' soet ghelaet, en lodderlijck ghesicht,

Een drouve ziel gheneest, een treurich hart verlicht,

Aen u coomt dit Gheschenck, het groote Rond der Eerden,

Dat Venus Soon beschut, en Venus hout in vveerden,

Aen u coomt dit gheschenck, een vvonderbaren Cloot,

Die, al vvat hy verliest, vveer vint in uven schoot;

Aen u coomt dit gheschenck: in u leyt noch verborghen,

Een ander Vader-lant, dat eerstmael schier off morgben

Sal coomen aen den dach, en steeken op het hoost,

Als ons de bleecke Doot sal hebben vvech gherooft.

Dit VVeerelt-dragend' Kint coomt naer u toe-gestrecken,

En heeft u, soo het schijnt, vvat sonderlincx te spreken,

Het coomt u segghen aen, in ronde Zeeusche tael,

Want datter omme-gaet in Venus gulden sael.

Het heeft, niet lanck gheleen, my desen Bouck ont draghen,

't Is slim, vol van bedroch, vol alderhande laeghen,

Het

AENDE ZEEVSCHE IONCK-VROUWEN.

Het steelt, al vvaer het gaet, en lacht dan om ons smart,
Och! die nu steelt mijn Bouck, ontstal vvel eer mijn bart.
Ten vvas noch nacht, noch dach, de Son vvas rechs ghedooken
In Thetys souden schoot; als hy my quam bestooken,
Ick sach vvel, aenden damp die vvasemd' uyt sijn mont,
Dat hem dat grillich hoeft niet al te vvel en stont.
Vvaer (sprack hy) sydy nu, vvaer sydy nu ghy Zeeuwen?
Hoe heb-dijt nu soo slecht? hier voormaels vvaerdy leeuwen,
Doen ghy voor 't Vader-lant op-settet lijff en goet,
En doen u v' zee vvas root, u visch vvas vet van bloet.
Ghy vvaert eens op een tijt vermaert, voor dapper gasten,
Doen ghy de vlagghen mocht gaen rucken vande masten,
Doen ghy als vvoond' in zee, en, meer als sy, verstoort,
Al vvat u teghen-quam ginckt verpen over boort.
Doen nevens u Maet-roos en onversaechde Helden,
Vvas hier noch ander volck, dat deser loff vertelden,
In deuntjens nieu-ghedicht; die song' men breet en vviyt,
't Ginck soo vvat rau, 'tis vvaer, maer soo ginck doen de tijt.
Als d'oorlooch vvas in svvanck, doen vwaren hier Poëten;
En, nu m'er sit in rust, is al 't ghedicht vergheten.
De vveerelt is verkeert: daer Mars vervveekt een liet,
Vermach de soete min, vermach daer Venus niet?
Hoe? is der gheesten lust uyt Zeelant dan vertoghen?
Offsal den bloet-hont Mars meer in dit lant vermoghen,
Als 't soete Venus Kint? al heeft den crijch u lant
Beschermt, en VRY ghestelt; 't vvas eerst door my ghemant.
Vvaer Venus stille staet, vvat can daer Mars bedryven?
Vvat is der mannen cracht, soo ghy verstoort de vviyven,
Ons lieve burgery? Bellona valt ter neer,
Indien dat Venus Soon sick niet en stelt ter vveer.

Siet!

AEN DE ZEEVSCHE IONCK-VROUWEN.

Siet! Mars leyt nu in slaep, maer soo hy coomt 't ontvaken,
Wat salt dan zijn? Wat sal den ermen bloet gaen maken,
Ontspan' ick oock mijn booch? Voorvaer 't is al maer vint,
Soo Mars, door mijn beleyt, gheen nieuwe stoff' en vint.
In oorlooch vvert de jeucht vervvackert door trompetten,
Een soet ghedicht behoort in tijt van pays te vvetten,
De schicht van Venus Kint, om 't uyt-gheputte lant,
Van nieuws, met jonck ghevvas, rontsom te sien beplant.
Let op't na-buerich volck, dat heeft al beter grepen,
Als vvel wv' Zeeuwen doen, siet, Hollant is gheslepen,
Om groot ghetal van volck te queecken over al,
En van haer burghery te meerderen 't ghetal.
De vonden al te mael, vvaer door sy dit uyt-voeren,
Versvviyg' ick nu ter tijt; van een vvil ick maer roeren,
Om dat die my voor al, en mijn Vrou-Moeder raect,
En ons van dach tot dach meer onder-saten maect.
Daer is een gheestich volck dat, door een aerlich jocken,
Door sanck, en soet ghedicht, de Jonckheyt vweet te locken
Tot aen-ghenaem vergif van onbekende min,
Dat leyt en maelt int hoeft en vvoelt door hart en sin.
Daer singt dien grooten HEYNS al vvat de soete Griecken,
Ghedreven door de cracht van mijn ghesvvinde vviecken,
Oyt brachten aen den dach, en doet mijn aert verstaen,
Soo vvel, als oyt de pracht van Roomen heeft ghedaen.
Siet HOOF T, een hoeft vol gheest! die beelt daer af mijn banden,
In soeten Herders-sanck: En vvie en sou niet branden,
Als BREDERO brengt voort (ick laet nu staen Moy-ael)
Een vverck niet boers voorvaer, hoe-vvel in Boersche tael?
Een dinck spijt my alleen, dat daer der mannen gheesten
Staen veerdich my ten dienst, en vieren onse feesten,

AENDE ZEEVSCH E IONCK-VROUWEN.

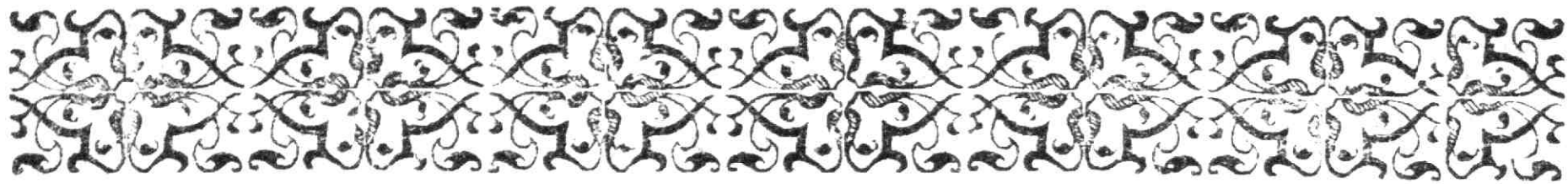
Dat daer een teere Maeght veracht mijn soete Vlame,
(O wonderbaer verstant! O eer van Amsterdam!)
V meyn' ick, Roemers Spruyt, u Anna, bloem der Maeghden,
Die oyt door gheest en konst aen Phæbi Rey behaeghden;
V meyn' ick, wat ick doe, hoe gunstich ick u ben,
Noch can ick, my ten dienst, niet trecken uwe pen.
Ghy maect een aerdich veers, doch niet van onse saken;
Maer kiest een hoogher stoff, O! mocht ick eens ghenaken
V hart met dese toorts, ghy songt een ander liet,
Nu, onder Pallas schilt, ontvrijckt ghy wat ick schiet.
Maer seght, ghy Zeeuwen, seght, wat is hier oyt gheschreven
Dat yemant eenich spoor, tot mijnen dienst mocht gheven?
Ick veet nochtans seer wel dat hier gheen cunst ontbreekt,
Maer't is verborghen vier, dat als in d'assen steeckt.
Ick veet dat Zeelant is vol gheesten, vol verstanden,
Maer vatter yemant schrijft, dat sluyt men als in banden,
Den nacht bedeckt u verck, en niemant macht eens sien,
Maer hiet ick Venus Kint, ten sal niet meer gheschien.
Ick veet dat onder u verscheyden dinghen rusten,
Al over lang' ghemaect; ké laet de Zeeusche custen,
Tot onses jeuchs vermaeck, yet brenghen aenden dach,
Maer vaerom bid' ick doch, daer ick ghebieden mach?
Flux, langt my wat ghy hebt bequaem tot ons Scholieren.
Dit seyde hy, en terstont greep alle mijn pampieren,
En bontse, met de pees van sijnen booch, te hoop,
En seyde, nu vaert wel: en steldet op de loop.
Wat vasser voor te doen? eylaes! ick moest wel svvichten,
Ick vreesde voor sijn toorts, ick vreesde voor sijn schichten,

AENDE ZEEVSCHE IONCK-VROUWEN.

Ick vreesde dat het my eens vveer mocht tasten aen,
Ghelyck dat vinnich dinck vvel eertijts heeft ghedaen.
Cupido vlooch daer heen, en droech met hem mijn stucken,
En op den staenden voet ginck byse laten drucken,
Ontbont al-daer sijn pack, en leydet al daer heen,
Gaff drinck-gelt aen de knechts; en strax daer na verdvveen.
De vrees was nu van my, met Venus kint, vertoogen,
Doen riep ick: 't is gheen noot, den Lecker is bedrooghen;
Al heeft hy mijn ghedicht, als met geweld, ontleent,
Ten sal daer med' niet gaen, als hy vvel heeft ghemeent:
VVant, midts hy vierich was en gierich in het vatten,
Soo tast' hy vvat te diep: hy meynde, 't vwaren schatten,
Alleelijck op-gheleyt tot voetsel vande min,
Maer neen, al vviest hy't niet, daer stack vvat anders in.
Het VVerck dat ghy hier siet, beelt aff des menschen leven,
Ghy vint int eerste Deel de blinde Jeught beschreven,
Vervoert door sotte lust, vervvert in Venus net;
Het tvveede stuck verthoont den mensch nu vvat gheset,
En vviest als metter bandt de Borgherlijcke plichten,
En hoemen onder 't volck zijn saecken moet verrichten,
Roert oock de feylen aen, en vvatter omme gaet,
Ter vviyl eens yders hant is uyt om eyghen baet.
Het derde Deel begint vvat hoogher op te stijghen,
En handelt vande vvech om 't Hoochste Goet te krijghen:
Climt na den hemel toe, en leert, met vast bescheyt,
Dat vware lust en rust aldaer verborghen leyt.
Maer niemant achte vreemt, dat vvy te samen bringhen,
In een ghedicht vervat, soo onghelijcke dinghen;
Noch dencke dat ons vverck verandert al te seer,
VVant sekerlijck den mensch verandert noch al meer.

AENDE ZEEVSCHE IONCK-VROUWEN.

't Is al veranderingh, den mensch en al syn saken,
Al wat hy heden prijst, soud' hy veel morghen laken;
En als het in dit vverck sou gaen naer mijnen vvensch,
Soo moest des Menschen beelt ghelijck zijn metten Mensch.
Voorts wat ghy, hier en daer, leest van den God der minnen,
Al dat en is hier niet, als ons verdorven sinnen,
En't vier van dertel lust, daer in de jonckheyt blaecht,
Dat d'Outkeyt tot, 'ken vveet wat, Goden heeft gemaect.
Cupido staet, 't is vvaer, op 't eerste blat ghesneden,
Omringhelt van syn volck, van yder aenghebeden,
Een die op het begin alleen syn ooghen slaet,
Meynt dat hier niet en schuyt als Venus-janckers praet.
Maer neen, Ionck-vrouwen, neen, neemt vry dit Bouck in handen,
Ten spreekt, ghevvis, ten spreekt niet al van Venus banden.
Daer is oock ander stoff: want soo ghy't veel door-leest,
Ghy sulter vinden in dat Venus brant gheneest;
Ghy sulter vinden in den vvegh tot goede zeden,
Ghy sulter vinden in veel sichtelycke reden:
Het beelt van Venus Soon besit maer d'eerste sael;
Ghy dan, off leestet niet, off leestet al-te-mael.

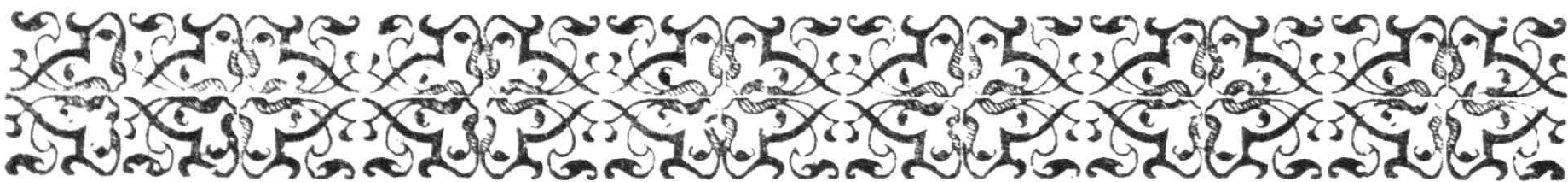

DANIELIS HEYNSII
IN EMBLEMATA
CLARISS. CONSULTISSIMIQUE
VIRI

D. J. CATZII. J. C^{ti}.

EPIGRAMMATION.

Vidit, & ingentem mirata est Itala tellus
Alciatum, tanti mente superba viri :
Seu tonat, & leges facundo edisserit ore,
Seu Themidis dignum numine condit opus.
Hunc quoque ludentem, sed seria, vidit, & illi
De lusu palmam, sed sapiente, dedit.
Alciati curas & seria vicerat antè
CATZIVS : ad lusus nunc & amœna venit.
Hic quoque, sed *triplici* palmam *sermone* meretur,
Ut ter sit victor, qui semel ante fuit.

AD AMPLISS. ORNATISSIMUMQUE

VIRVM

D. JACOBUM CATSIUM F. C.

Hominem triplici Emblemate
graphicè exprimentem.

Amphitryoniades cluet inclytus, unam animam quòd
Exuerit triplici corpore Geryonis:

Te quantò maior, CATSI cate, adorea lustrat,

Qui triplici corpus unum animas animâ?

Scilicet hoc potior Genij vis enthea nervis,

Hâc maectus veterum robor a summa præis.

Artubus utque alij et nervis præconia captant,

Sic graphicis surgant artibus illa tibi.

AD EVNDEM.

Qui ludens, tetricas ut demat pectore curas;

(Quas consultor ei curia quasque parit)

Erudit, et triplici conformat pectora gnome;

Quæ genus omne hominum præmonuisse valet.

Seria quanta dabit, quantâ dabit indole digna,

Si vacuus nervos tenderit ingenij!

L. M. P.

I. Lyræus.

G H E D I C H T

Ter eeren

Den hoogh-gheleerden **D. I. CATS**

op sijne Konst-rijcke SINNE-BEELDEN.

GHelijck den Medecijn aerd-sinnich doet bereyden
Sijn bitter-heelsaem cruyt, met een verstoeten schijn,
Om, door een vroed bedrogh, den siecken aen te leyden
Tot den bequamen wegh, als die onwillich zijn:
Soo gaet den wijzen **CATS** ons onghetemde jaren
Aen-voeren tot de tucht, door 'tlock-aes van de Min,
En brengt de wijhe deught, die qualijck was te paren
Met de bloet-rijcke jeught, vermomt en sluypend' in;
En leert, met aerdich dicht, hoe met verloop van tyden
De Minn' tot Eeren-sucht, de Eer tot Gods-dienst climt;
En hoe de Defticheyt en Geylheyte t'samen stryden,
Hoe dat den laetsten stant, den eersten over-glimpt.
Ten was gheen dertel vier, 't welck hem heeft aen-ghedreven
Te beelden in 't begin vrou Venus, of haer kint,
Maer door een hoogher Vier gheprickelt, heeft beschreven
Hoe dat de liefde Gods de weereltsch' overwint,
Als hy in dicht, en prent, seer konst-rijck weet te malen
En drucken onsen aert en onse zeden af,
Wel drie-mael dobbel eer moet hy te recht behalen,
Die *Zeelant*, op een dagh, een cleyne Weerelt gaf.

L. Peutemans.

Op

OP DE DRIE BOUCKEN
DER
SINNEDICHTEN
ENDE
BEELDEN

VANDEN HOOGH-GELEERDEN HEERE

D. JACOB CATS.

Wilt ghy een Venus sien, een Venus die van boven
By d'Oude vvert gheseyt, te zyn ghecomen aff,
Vrania ghenaemt, een die eerst vvetten gaff,
En toomen in de Min, van yder een te loven;
VVilt ghy sien Venus Kint, maer 't beste van de twee
Die Venus heeft ghebaert, dat vvacker, eerbaer, Maetje,
Dat met een soet ghelaet en met een aerdich praetje
VVel beylt (dat heeft het noch behouden van der zee)
Maer 't beylt in eerbaerheyt: den and'ren is een lecker
Die niet en vveet dan quaet, en rechte guytery,
Hy tacketeylt te veel, hy jockt en scherst te vry,
Is yemant vvat besmeurt, hy maect hem drie-mael gecker.
Dees' is van ander stoff. Off vvildy gaen vvat voort,
En mercken hoe bequaem de Leer van goede zeden
VVier vvert voor-ghestelt, met beelden en met reden,
Neemt in de hant dit vverck, ghy vintet al soo 't hoort.
Ter vvyl den arghen Mensch met al sijn cromme sprongen,
Der Volcken ampt en plicht verdonckert en verblauvt,
En 't rechte zeden-snoer aen hondert stucken kauvt,

En heeft van 't Burgher-recht al vry vvat af-ghedronghen ;
Soo gaet u desen Bouck seer heerlyck stellen veur,
Hoe vvy met eeren by den and'ren sullen leven,
Hoe veel men aende Eer off Baet-sucht moeten gheven ;
Hoe vvy in vreught ghestelt zijn sullen , en ghetreur.
Ter vylen 't dolle Volck 't rijck Lucifers vveer bouven,
En vullen vveten meer , als die haer 't vveten gheeft,
En vullen sien , dat God voor ons verborghen heeft,
En nemen in veel meer als 't hart hun can verdouven.
Siet hier dit clouck Verstant , dat ruckt met sijn ghedicht
Ons harten op , en leert al stichtelijcker saken ;
En gaet ons in den gheest , met troost en heyl vermaken,
En doet ons heffen 't hoeft na 't alderhooghste Licht.
Men heeft tot heden toe ghekneutert en ghekeven,
Off Zeelant oock vvel sou wyt-brenghen een Poëet,
En tot op desen dagh niet veel men noch en vveet,
Die in de Poësy den gheest om hoogh doen sweven,
Maer nu is ons ghebreck gebetert met gevvin :
Een iser ons als drie , drie-dobbel is ons eere,
Ghy vint in sijn Ghedicht , Vreught , Deught , en heylsaem Leere,
Heyl in de ziel , en Deught int leven , Vreught in Min.

I. HOBIVS.

TOT DEN LEZER.

Wilt ghy, op eenen dagh, door-sien u gantsche leven,
Wilt ghy, met een gesicht, des weerelts loop verstaen,
Wilt ghy, een langhe tijt, int corte sien beschreven,
Wilt ghy, met eenen stap, het Aertrijck omme-gaen,
Wilt ghy, met cleyn beslagh, veel dinghen ondersoucken,
Wilt ghy, der menschen aert, haest kennen int ghemeen :
Wat houfdy les of school, of veelderhande boucken ?
Leest maer dit corte Werck, ghy vintet al by een.

J. F.

ERRATA.

Pag 2. lin. 1. Pro pars sudis igne caret, lege, calet. Græca omnia vitiosa sunt, cum caret Typographus Græcis typis, remitto igitur Lectorem ad ipsos Autores. Pag. 20. pro Pryum, lege, Pyrum. Pag. 23. Pro eo quod ibi est, lege, Nisi Cupidum hominem postulat, se in plagas conjicere eos postulat, eos consecratur, subdolè blanditur, &c. Pag. 36. lin. 5. pro terret, lege, torret. Pag. 104. lin. 6. pro quem, lege, quam. Pag. 88. lin. 6. voor spruyten, leest spruytjen. Pag. 110. lin. 22. voor spruyt, leest spuyt. Ibid, lin. pen. voor ziltich-zout, leest bitter-zout. Reliqua per te facile corriges.

Secundæ Partis Errata.

Pag. 21. col. 1. lin. 4. Pro Lib. 6. lege, Lib. 5. Ibid. col. 2. lin. 1. pro Magis quam gladijs consternunt, leg. Magis quam gladius, consternant. Pag 32 lin. 1. pro leeu, lege, luy. Pag. 104. lin. derniere, pour, & grand honneur, lisez, en grand honneur.

Litteras Majusculas quæ incuria Correctorum vbique ferè remanserunt & alia leviuscula Errata æquus Lector facile corriget.

LVCRET.
LIB. I.

Alma Venus, cali subter labentia signa,
 Quæ mare navigerum, quæ terras frugiferentes
 Concelebras, per te quoniam genus omne animantum
 Concipitur, visitque exortum lumina solis;
 Denique per maria, ac montes fluviosque rapaces,
 Omnibus incutiens blandum per pectora amorem, Efficis, &c,
 Scilicet ut terra jura det atque Mari.

ALCIAT. DE
AMORE.
IOQVENS.

ICk was eens vry van 't Vier, dat door my plagh te woelen,
 Ick voeld' ontrent mijn hart een lieffelijck vercoelen:
 Een cleyne vonck alleen wat roockend' over bleef,
 Dies ick, als heel verloft, gheen cleyne vreught bedreef.
 't Gheviel, niet lang daer naer, dat ick dit Vier ghenaecte;
 My dacht, ten was gheen noot, als ick maer niet en raecte:
 Dus nam ick maer 't ghesicht, en noch eer ick vertrack,
 Een vlam uyt hare vlam viel, en my weer ontstack.

Flamma, fumo proxima.

Q*uisquis es, antiqui remoue monumenta caloris,
 A regno Domine qui modò liber abis.
 Vera nec ora vide, moveat nec imago salivam;
 Nec digitis gemmas, quas tulit illa, gere.
 Vulnus erit, leviter modò tacta sit, egra cicatrix,
 Ardorem revocat fomitis iecta silex:
 Fax extincta recens trahit, ah! trahit eminus ignem,
 Et redit in flammam, quod vapor ante fuit.*

Flambeau qui fume, tost se rallume.

AS tū esteint l'Amour? ne fay tant la bravade,
 Sa flame, a ton flambeau iectant comme vne œillade,
 (En cas que seulement l'approches tant soit peu)
 D'un traict non apperceu te mettra tout en feu.

FLAMMA,

LVCRET.
LIB. 6.

Sed fugitare decet simulacra, & pabula amoris
Abstergere sibi, atque aliò convertere mentem.

OVID.

Sic, nisi vitaris quidquid revocabit amorem,
flamma recandescit quæ modo nulla fuit.

PLVTARCH.

Amor quamquam discedit aut tempore aut ratione victus, non
tamen penitus relinquit animam remanetque in ea vestigium
veluti silvæ exusta aut fumantis.

E.

Vast,

HOe nu ghellepen gast ? wat coomdy by my loeren,
HOm met een slimme streeck mijn eer ten roof t'ontvoeren?
 Ghy lieft my, 'tis wel waer, maer met verkeerde min,
 En soeckt (maer te vergeefs) het eynd' in het begin.
 De Rat en eet gheen speck, al heeftser naer verlanghen,
 Of moet haer, dat ist slot, al vooren laten vanghen :
 Die and're wegghen soeckt, en heeftet niet wel veur :
 Soo ghy my mint, en meent, clopt voor de rechte deur.

Hebj' in de sin
 Oprechte min,
 Soo coomt hier in,
 Men sal u hooren :
 Maer steeckj' u pin
 Wt, als een Spin,
 Tot quaet begin,
 Soect ander flooren.

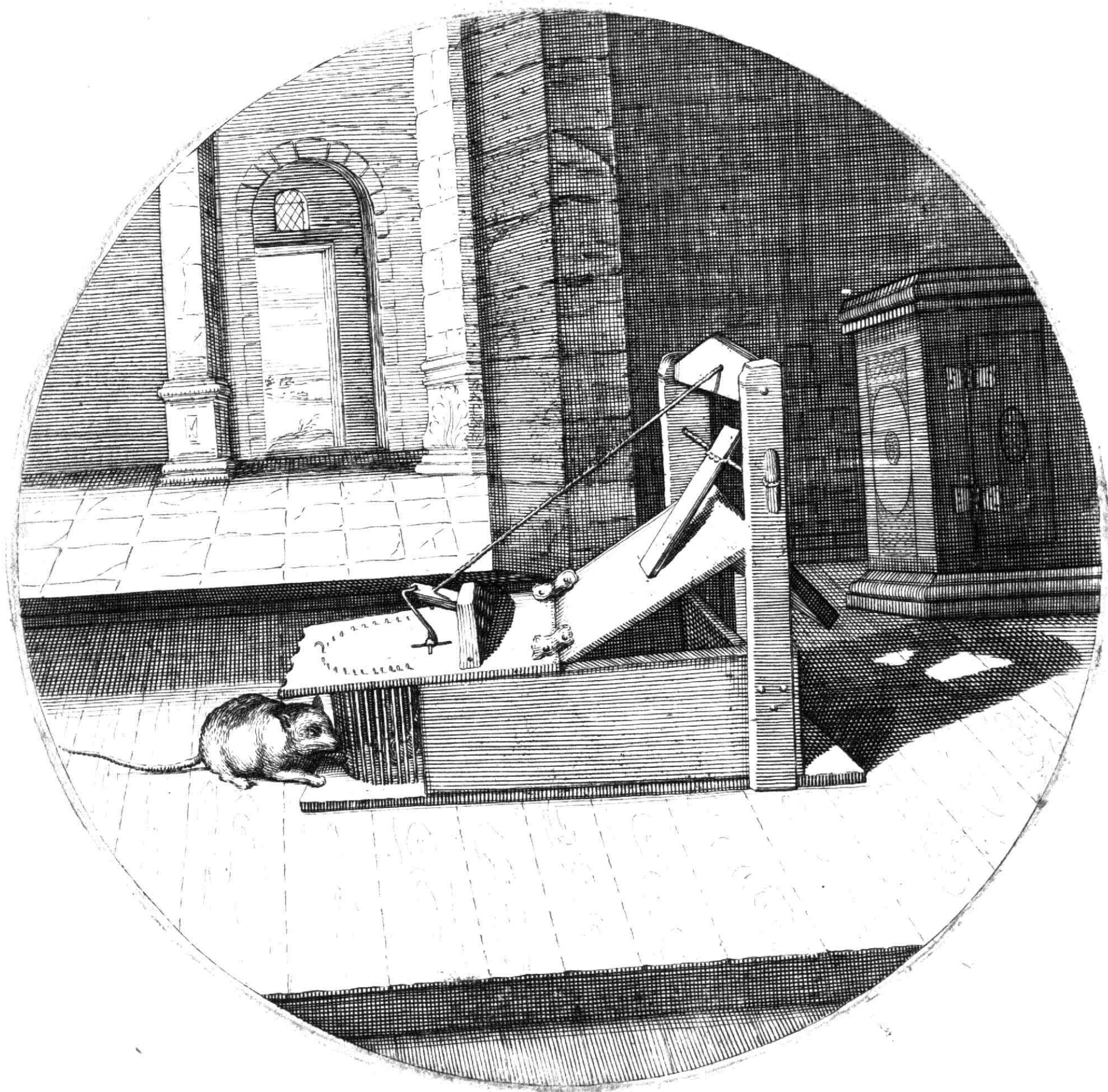
V wulpschen treck
 Sou zijn mijn vleck,
 En maecken leck
 Eerbaerheyts schuyte:
 Die speelt de geck,
 En krijght sijn beck
 Niet aen mijn speck,
 Dus blijfter buyte.

Vt capias, capiare prius.

E*T patet ingressus, nec deficit ardor edendi.*
Nec latet, ad prædam quæ via monstret iter.
Ecquid agam? recto si tramite ducar in escam,
Tristia me duro carcere vincla manent:
Sed mea libertas antro non clauditur uno,
Non ego captivus, sed satur esse velim.
Plura locuturo vox hæc mihi verberat aures:
Si cepisse juvat, fac capiare prius.

Pris dois estre, devant repaistre.

SI tu veus, Compagnon, qu'on ouvre a toy la porte,
 Il te será besoing hurter d'un autre sorte :
 Va t'en au droict costé, nul est d'ailleurs admis :
 Nul mange icy du lard, qui ne veut estre pris.

2 Reg. 13. 10. **D**ixit Ammon ad Thamar ; veni , cuba mecum , mea soror ; quæ respon-
dit ei , noli , frater mi , noli opprimere me ; neque enim hoc fas est in Israel :
Noli facere stultitiam hanc ; sed potius loquere ad regem , & non negabit me tibi.

CYPRE. TRACT. DE SPONSAL.

Optimè apud Heliodorum Chariclea Theagenem monet ut a virgine suâ absti-
neat , quoad ei nupta sit & palàm in nuptijs tradita , his verbis : Φείδ' ε δὲ καὶ
τοῦτε ὧ γάθε καὶ φύλατε νομίνω γάμω τὴν σὴν παρθένον καθ' ἑπνοῦς συγγένε.

ALs ghy ontrent dit beest siet blommen, bommen, fleuyten,
 Dunct dat ghy siet de vreught vā dees die niet en steuyten,
 In haer oneerbaer min : Sy zijn een corte tijt
 Met roofkens , als bedeckt , door wijn en spel verblijt,
 Maer al dees lieve vreught en baet hem niet met alle ;
 Al ist beginsel soet , 't besluyt is niet dan galle.
 Wel let dan hoe dit spel dien Gilt-Os wil vergaen,
 Sijn lichaem wert ghestooft , sijn ziele * wert ghebraen.

* Hier dient aen-ghemerckt dat op een Zeeusch een van de beste stucken wert genaemt
 de ZIELE VAN DEN Os , 't welck-men naer dat den Os geflachtet is, vers braet.

Quod iuvat, exiguum est.

Q*Vi pecus hic lituosque vides, vinumque, Rosasque,
 Te fædę veneris regna videre puta :
 Hei mihi ! quam levis est & quam brevis ista voluptas,
 A tergo lanius tela cruenta gerit,
 Frustra coquus terret. Vos, qui peccastis in igne,
 Mox dabitur rapido membra pianda foco ;
 Membra focus malesana coquat ; perit ignis in igne.
 Corpore non aliter gallica pestis abit.*

Pour un playsir.

VOy, iouvenceau, ce bœuf couvert bien de courronnes,
 Mais le boucher le suit. Quant au plaisirs t'addonnes
 Helas ! la volupté n'est que pour peu de temps,
 Et si t'en trouveras saisi de longs tourments.

QVOD

PROVERB. *S*equitur eam quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lascivus, & ignorans quod ad vincula trahatur; donec transfigat sagitta jecur ejus.

LVCRET. 4. Convivia, ludi,
Pocula crebra, unguenta, coronæ,serta parantur;
Nequicquam; quoniam medio de fonte lepōrum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis floribus angat.

Lief, ghy en trect my niet, nochtans werd' ick getogen;
 Ick treck u, wat ick magh, maer ghy wert niet bewoghen:
 Al treck ick, ghy staet stil; u stil-staen my beroert,
 Mijn cracht niet u tot my, maer my tot uwaerts voert.
 Siet! wat een seldsaem dinck! hoe dat ick u meer trecke,
 En hoe ghy vaster staet; hoe ick my meer verwecke,
 Om heen tot u te gaen: Ach! hoe sy stilder sit,
 En coelder haer ghelaet, hoe 't hart my meer verhit.

Dum trahimus, trahimur.

H*Æc Domina est, medio qua surgit equore, Rupes
 Quemque vides, parua navita puppis, ego:
 Dum traho te, mea Vita, trahor, tu tracta quiescis,
 Non trahis, ipse sequor: te traho, Phylli, manes.
 Nil agis, ast ego totus agor: nihil ipsa moveris,
 Tota sed interea tu mihi corda moves.
 Me miserum! ad Dominam veniens tractusque trahensque
 Hoc magis, heu! cupio quo magis illa negat.*

Ton non mouvoir, mouvoir me fait.

IE tasche t'esmouvoir, mais voycy, que j'admire,
 Tu ne te bouges pas, il est tiré qui tire.
 Le Rocq de ton esprit, Madame, ta rigueur
 Sans s'esmouvoir en rien me fait branler le cœur.

OVID. AMOR. **S**I nunquam Danaen habuisset abenea turris
 ELEG. 19. **N**on esset Danaë de Iove facta parens.

DAN. **S**Aepe ego cum possem facilem exorare puellam,
 HEYNS. **D**ifficilis mentem capit habere meam.

TV quoque vel differ, vel ne concede, quod opto:
 Si mea jam nolis esse, petentis eris.

WAer dat dé Maeghdom leyt ginc Els haer voester vragē,
 De min dacht, seg ick't niet, sy mocht daer van gewagen
 Aen Ritfaert, dat's eē boef, die sout haer doē bescheyt,
 Dies sprack sy, neemt dees doos, hier in de Maeghdom leyt,
 (Int doosken sat een vinck.) De min was nau vertoghen,
 De doos was op-ghedaen, de voghel was ontvloghen.
 Ach Maeghdoms, meeps gewas! dat ons soo licht ontglijt,
 Met soecken jaeght-ment wegh, met vinden wert-ment quijt.

Inveniēdo, amittitur.

V*irgineum Caieta decus dum laudat Alumne,
 Virginitas ubi sit, Lydia nosse cupit,
 Dum, mage suspectum ne consulat illa, veretur;
 Exiguam nutrix pyxide claudit avem:
 Hoc cape, Virginitas latet hic; ait, arca repente,
 Vt stetit in thalamo sola puella, patet.
 Vix bene tegmen hiat, volat irrevocabilis ales,
 Hei mihi Virginitas, dum reperitur, abit.*

Trouver, est perdre.

LOrs quant l'oiseau caché te donna ta nourice,
 De curiosité vouloit oster le vice
 Hors ton esprit: Margot i jamais scavoir convient
 A fille tout cela, qu'a fille n'appartient.

AMBROS
DE VIRG.

Claude vas tuum ne unguentum effluat , claude virginitatem
verecundiâ loquendi, & abstinentiâ.

HIERON.
AD SAL-
VIAN.

Tenera res in fœminis pudicitia est ; & , quasi flos , pulcherri-
mus citò ad levem marcescit auram , levi que flatu corrumpitur ,
maximè ubi & etas consentit ad vitium.

Annæn. Robert. Lib. 2. Rej. Iud. Cap. 10.

Sæpe explorando , An, & ubi virginitas sit, virginitas amissa est.

F

'Tis

'T is quaet , voor die't mis-vaet :
'T is goet , voor die't vvel doet.

DEn Pieter-man is spijs , voor een die kent sijn streken,
En soo behendich grijpt dat hy niet wert ghefteken,
Dit dinck dient wel ghevat : de handeling ist al,
Want door een quade greep wert yemant dul of mal :
Ghy sult dien visch hierom den eenen hooren prijsen,
Ghy sult van dit ghedrocht een ander hooren grijfen :
Van een , en 't selve dinck lacht d'een , en d'ander schreyt ;
De liefd' is Pieter-man : daer med' ist al gheseyt.

Lædit ineptos,

E*Xtrahitur nostro mirabilis equore piscis,
(Effuge piscator ni tibi docta manus :)
Quem si forte rudi quis tangere sustinet ausu
Ille venenatâ cuspide læsus , abit :
Qui cautè tenet hunc doctaque eviscerat arte,
Mox impune coquo tradere monstra potest ;
Hic quod edat , quod lædat habet contrarius alter,
Quid multis opus est ? hoc in amore valet.*

L'adroict n'a mal.

CIl qui la vive prend , & ou qu'il faut, la touche ;
Appreste , quant il veut , viande pour sa bouche ;
La mal adroicte main produira l'enrager,
Dy , n'est ce pas l'amour dont tu me veus parler ?

LÆDIT

OVID. I.
AMAND. **A** rte cita remoque rates veloque reguntur,
Arte leves currus, arte regendus amor.

VEGET. LIB.
3. IN PRÆF. **Q** ui secundos optat eventus dimicet arte non casu.

APVL. EX
AFRAN. **A** mabit sapiens, cupient ceteri.

GHy sit, als eerste Raet, in Venus gulden sale,
 En wert aldaer begroet met d'aldersoetste tale,
 Die minnaer heeft gheleert: Men knielt daer voor u stoel,
 Men biet u lijf en ziel; maer ghy blijft even coel.
 Nu isset immers waer (wel eer hiel ick't voor droomen)
 Dat door de zoute zee wel vloeyen soete stroomen,
 Die even-wel in als hun houden onvermengt.
 Lief, ghy cont gaen door 't vier en blijven onverfengt.

Tangor, non frangor ab undis.

P*Hylli Dioneis circumdaris undique turmis,
 Et Venus in venas non venit ulla tuas:
 Mille proci calidis implent tibi questibus aures,
 Tu tamen in medijs ignibus, igne cares.
 Sic manet & Fluvio, licet æquora vasta pererret,
 Qui fuit ante color, qui fuit ante sapor.
 Vis fluvij miranda, meę vis mira Puellę,
 In circumfuso tutus uterque mari est.*

Parler de bouche, au cœur ne touche.

LE fleuve, que tu vois, en haute mer se pousse;
 Et, non obstant celá, son eau demeure douce.
 Pourquoi t'estonnes tu? ma Dame peut autant,
 Marchant par-my le feu, est froide non obstant.

TANGOR,

Hæc tamen sunt de raro contingentibus ut bene Hieron. Lib. 3. Epist. 5.

Q*uis fornacem regis Babilonij sine adustione ingressus est? inquit, cujus adolescentis Aegiptica domina pallium non tenuit? inter illecebras voluptatum etiam ferreas mentes libido domat. Difficile inter epulas servatur pudicitia.*

Et Bernard. in quod Serm.

P*ericlitatur castitas in delitijs, humilitas in divitijs, pietas in negotijs, veritas in multiloquio, charitas in hoc mundo.*

MOy Brechtjespeelt de beest, en Ioor laet met hem gecken:
 'k En can, seyt hy, mijn sin van 't soete dier niet trecken,
 Ick sieder in een geest vol aerdicheyts ghetast,
 Dies ben ick aen mijn Lief met stale ketens vast.
 Wel Bluten, als ghy zijt, en hebdy noyt ghevonden
 Een Nar, die maer en en was aen enckel stroo ghebonden,
 En even-wel bleef staen, als met de boey aen 't been?
 Ghy zijt, al weetjet niet, van dese gecken een.

Fac sapias & liber eris.

V*Sque rogas, negat vsque tibi crudelis Amica:
 Ecquid ad huc duro mens in amore gemit?
 Me remorantur, ais, formosę vincla puellę,
 Vincla vel herculeã non solüenda manu:
 Vincla genę mihi, vincla comę, mihi vincla papillę:
 Hei mihi? quot vinclis corda ligatur Amans.
 Stulte Puer, Stulti vel stramine crura tenentur,
 Et, moriar, vinclum tu nisi tale geras.*

Qui veut, il peut.

NE vistes vous iamais vn fol lié de paille
 N'avoir l'entendement ny force qu'il s'en aille?
 Je vais le vous monster, voila ce sot languir
 En malheureux amour, & ne s'en peut partir.

OVID. 3.
METAM.

Sed tamen haret Amor crescitque dolore repulsa
Et tenuant vigiles corpus miserabile cura
Adducitque cutem macies.

OVID.

DY faciant possis Domina transire relicta
Limina, proposito sufficientque pedes,
Et poteris, modo velle tene.

DAN.
HEYNS.

Scilicet angusto nimium concludimur orbe:
Indicio peccat qui sapienter amat.

DE Meeu vlieght greetich heen, om spijs voor haer te rapen;
 Dies vint sy aen de strand den Oester ligghen gapen,
 Sy pickt na 't lieflijck aes , en meynt te eten sat,
 Mits fluyt haer d'Oester-schelp : Siet daer de Meeu ghevat.
 Dit beelt sal zijn een les voor al dees wulpsche gasten,
 Die plat af zijn gheneyght , al-waer wat gaept te tasten :
 Wel menich open schelp , misschien , naer hun verlangt,
 Maer 't wert al meest een jaght daer 't net den vangher vangt.

Qui captat , capitur.

L*Æda vagis juvenes vocat in certamen ocellis,
 Vidit , et insidias , Nerua paremus , ait.
 Dat faciles aditus , dat basia , fertque vicissim,
 Qualia vel passer , vel dare concha solet :
 Omnia cum fervent , dextram petit illa , fidemque,
 Igne furens juvenis , quod petis , inquit , habe.
 Ostrea non aliter rostro penetravit acuto ,
 Et que captabat , capta remansit , avis.*

Chasse penible , ou le veneur est pris.

VOyant ces dous appasts ie me faisois accroire,
 D'aller , non au combat , mais bien a la victoire :
 Mais en prenant , hélas ! sans , y penser , ie suis,
 Par mon butin , que ie pensois avoir , surpris.

Plaut. . . . Da mihi hoc, hoc Mel meum, si me amas, sodes.

Trin. Ibi ille Cucullus; Ocelle mi, fiat, & istud: & si
 Amplius vis dari, dabitur; ibi illa pendentem ferit.
 Fit ipse, dum illis comis est, inops amator.

Terent. **I**D vero est quod mihi puto palmarium,
 Eunuch. Me repperisse, quo modo adolescentulus
 Meretricum ingenia & mores posset noscere
 Mature, & cum cognôrit, perpetuò oderit: Nosse omnia hæc, &c.

GHy slijpt ons, Roosemont, en maect ons liefdes pijlen,
De wet-steen is u gheeft, u oogskens zijn de vijlen;
 V hart en gaeter niet, daer ghy het onse drijft;
 V gheeft en neemt niet aen, dat ghy in d'onse schrijft:
 V lieffelijck ghelaet dient ons tot wreede banden,
 Ghy zijt soo cout, als ijs, nochtans doet ghy ons branden.
 Wat wonders can mijn Lief! Sy maect my staegh, sy gheeft,
 En datse niet en is, en datse niet en heeft.

Dat, nec habet.

C*Os obtusa manet, gladijs tamen addit acumen,*
Quodque dedit ferro, non dedit ipsa sibi.
Cotis agunt partes in pectora nostra Puellæ,
Quasque dedere alijs, non habuere faces.
Phylli, dioneo mihi cum jecur igne peruras,
Corda geris schyricâ frigidiora nive:
Me glacies torret, mihi frigora causa caloris,
Ah! calor hic tandem desinat, unde venit.

Le rebouché esguise.

IVriste tu ne scais que c'est de noz affaires,
 Voicy les lois d'Amour a voz lois tout contraires:
 Tu dis, que, nul ne peut donner ce qu'il n'a pas,
 La pierre, que tu vois, & Phyllis font celá.

DAT,

Ovid. 1. Me-
tam. de Amo-
re loquens.

DEquè sagittiferâ promptis duo tela pharetrâ,
Diversorum operum; fugat hoc, facit illud amorem;
Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acutâ:
Quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine plumbum,
Hoc Deus in nymphâ Peneïde fixit, at illo
Læsit Apollineas traiecta per ossa medullas:
Protinus alter amat, fugit altera nomen Amantis.
Aucta fugâ forma est.

Wilt ghy de hooghste straf van Venus vier-schaer weten?
 Sy wert, in minnaers tael, een *blauwe schein*, geheten.
 Y! dit's den bitebau, en spooock daer't al voor vliet;
 Maer keertet mom-tuygh om, ten is soo leelijck niet.
 't Gunt dat ghy claeghlijck noemt 't ghewenschte goet te derven,
 Is (soo ghy't wel bedenckt) ghemack en vryheyt erven,
 Kè vrient, bedaert u wat: gheen quaet is sonder goet.
 Die u de hoop ontseyt, de vrees oock van u doet.

Inverte, & avertes.

L *Arva quod est pueris, id amantibus esse repulsam
 Tam Puer arcitenens, quam Cytherea jubent:
 Frons in utraque quidem metuenda, sed inspicere tergum,
 Aut levis hinc cortex, aut cava pinus erit.
 Quid gemis optatae te spe cecidisse puellae?
 Pristina libertas hinc tibi salva redit.
 Spes sublata metum quoque sustulit: Arrige mentem,
 Fronte quod horrendum est, ludicra terga gerit.*

Qui le voit d'arriere, Ne fait que rire.

LE masque te fait pœur: mais, mon Amy, de grace,
 Regarde, aussy le dos, non seulement la face;
 Tu, qui plains grievement, ton malheureux amour
 Y trouveras soulas, si prens vn autre tour.

INVERTE,

Plutarch. in Moralib.

VT pueris cum terrentur personis, damus eas in manus, & versatas ostendimus inanes, ut discant non timere; ita conveniet adhibitâ ratione res specie terrificas excutere, ut, cum viderimus non esse quod apparet, contempnamus.

Sen. de Tranq. **S**ciamus omnia aequè levia esse, extrinsecus diversas facies habentia, introrsus pariter vana.

WIL yemant den ajuyn zijn schellen af gaen trecken,
 Hem sal een droevich nat de wangen haest bedecken:
 Dus soo ghy dit ghewas wilt hand'len sonder leet,
 Soo speelter sachtjens med', en later dinck ghecleet.
 Men mach sick met sijn Lief in heusheyte wel vermaken,
 Maer comter niet ontrent als met eerbiedich raecken.
 't Gaet noch al , soot eens plach : Acteon naect verdriet,
 Soo haest hy , sonder cleet , Diane voor hem fiet.

Nuda movet lachrimas, vestitam impunè videbis.

SÆpe licet tractata manu , non lædit ocellos,
 Dum latus inclusum cortice cepa gerit,
 Hanc tenui spoliare togâ si forte iuvabit,
 Protinus vda tibi lumina , nuda dabit.
 Huc animos advertite, puer, mihi cepa puella est;
 Quisquis amare voles , fac reverenter ames.
 Ne teneram spectare iuvet , sine veste , Dianam;
 Hec dea , nuda magis , quam pharetrata, ferit.

Qui me despoille , pleurant se mouille.

MAnie tes amours en chaste reverence,
 Si tu ne veus languir de longue repentence.
 Tu pourras , sans douleur , tenir en main l'oignon,
 Mais , pleureras, si veus oster son cotillon.

HEROD. LIB. I. *Mulier exutâ tunicâ verecundiam pariter exuit.*

Annæ. Robert. Rer. Iud. Iib. 4. Cap. 10.

N*vditas in viro indecens, in muliere probrosa: unde Herodotus apud Lydos ac plerasque gentes, etiam barbaras, viris indecorum fuisse tradit se nudos ostendere, nam (vt ait Cicero) hoc solum animal natum est, pudoris & verecundiæ particeps.*

ADDE,

Flagitiij principium esse, nudare inter cives corpora.

HOe heers is Venus kint ! het doet ons arme slaven
 Huyft soo me Iuffrou wil , gheduerich gaen en draven,
 Wy weenen , als sy schreyt , al zijn wy schoon gheruft :
 Wy lachen, als sy iockt, oock alst ons niet en lust.
 Int cort', hoe cleynen wint haer uyt den mont comt wayen,
 Wy flux, met lijf en ziel , al naer sy blaest , ons drayen:
 Haer winck is ons een wet , in blyfchap end' in rou.
 Wie sweeft en beeft niet door den adem van een vrou?

Dominae quò me vocat aura.

AD domine nutum levis exagitur amator,
 Quoque puella solet vergere, vergit amans:
 Non volucris summâ que vertitur enea turre
 Promptius aërias itque reditque vias.
 Rideat illa, movet tristi miser ore cachinnos;
 Ploret, amans letas proluit imbre genas.
 Nos miseros! agimur vacuo ludibria cælo,
 Abripit aura vagos, aura redire iubet.

Ou que spire, me tire.

LAs malheureus Amant ! comme vne gyrouette
 Tu tournes ça est la , voluble & sans arreste :
 Bien que te soit escheu vn bien facheux humeur,
 Encor faut il former a l'advenant ton cœur.

DOMINÆ

3 Esdr. 4. 22. & 31. Oportet vos scire mulieres in vos imperia exercere.

Cicer. **Q**uam miserè seruit ! Cui mulier imperat, cui leges imponit, præscribit, jubet, vetat quod videtur : qui nihil imperanti negare potest, nil recusare : poscit, dandum est ; eicit, abeundum ; vocat, veniendum ; minatur, extimescendum.

Ovid. Imponit leges vultibus illa tuis.

H

Hy jaeght

GHeen voordeel cond' ick oyt op Roosmont gewinnen,
 Tot dat een loomen bloet haer eens bestont te minnen:
 Al wast haer teghen 't hart , men wout haer raden aen;
 Maer sy vloot uytte weegh, als Iorden quam ter baen.
 Doen wast den rechten tijt , om op mijn stuck te letten,
 'tWilt dat een ander jough , quam sick ontrent my setten.
 En vrees niet, of een Cluts schoon naer u lief verlangt,
 Een plompaert is een fret ; hy jaeght, een ander vangt.

Fugat , non capit.

D*Um cavalustra subit viverra , cuniculus , hostem
 Ut fugiat , celeri deserit antra pede:
 Morderi metuens laqueis se tradit habendum.
 Sape, labor socio quod negat , arte feres.
 Anxia virgo fugit , cum rusticus instat amator;
 Et fruitur prædâ , cui magis apta manus.
 Vicisti, sis capta licet , lepidissima rerum,
 Nam fuit in votis , ne capiare , capi.*

Tel bat les buissons , Qui ne prend les oisillons.

MArgot fuit Coridon, qui tasche de la prendre,
 Mais elle , par despit, a Thirsis se va rendre:
 La proye fuit de l'un, a l'autre prend la retz.
 Voyla ! vn sot amant ne sert que de furet.

FUGAT,

Hec Galatea
apud Ovid.
13. Metam.

ACis erat Fauno nymphâque Simethide cretus,
Magna quidem patrisque sui matrisque voluptas,
Nostra tamen maior.
Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat;
Nec, si quaesieris odium Cyclopi, amorue
Acidis in nobis fuerit praestantius, edam:
Par in utrumque fuit.

HOe vreemt speelt Venus kint ontrent de ziel der mensche,
 Ons sinnen gaen eē streeck, meest anders als wy wensche,
 Siet! Els loopt nae de puyt , en herbergf' in haer hant,
 En wijft een, die haer bidt, aelweerdelijck van kant.
 Segt , puytjen, segt, waerom en magh ick niet verwerven
 Het geen u doet de doot, en my bevrijt van sterven ?
 Waerom ghewert ons niet dat elck van ons behaeght,
 Aen u de vuyle poel , aen my de schoone maeght ?

Tibi mors , mihi vita.

L*Udis in humanis , lascive Cupido , medullis ;
 Arbitrium proprij nullus amoris habet.*
Nos quod amat , fugimus : quod nos fugit , istud amamus :
Dura proco , ranam sponte puella fovet.
Triste gelu Domina mihi mors , tibi , rana , calores :
Mors tua , vita mihi ; mors mea , vita tibi.
Te juvat ora lacu , me virginis ore rigari ;
Ergo tibi cedant stagna , puella mihi.

A l'on support a l'autre la mort.

CE que n'est que douleur au corps de la grenouille,
 Gentile Margotton , me doucement chatouille :
 Prens moy pour ton mignon : c'est caresser en vain
 Celuy qui ne voudroit caresses de ta main.

TIBI

Auson. **H**anc volo, quæ non vult, illam, quæ vult, ego nolo:
Hanc amo, qui me odit: contra hanc, quæ me amat, odi.

Ovid. Amo. Eleg. 19. **Q**uod licet ingratum est, quod non licet acrius vrit:
Quod sequitur fugio, quod fugit, ipse sequor.

E*Nt*, van mijn fin en min, hoe lang heb ick gefwommen!
Om entlijck tot een ent van mijn verdriet te commen.

Nu fie ick dat ick wensch, en bender by terftont,
Mijn adem blaester aen, fy speelt my voor de mont.
Ey! noch een streeck f'is mijn: ick reyk', ick blaf', ick hijghe,
Ick happ', ick grijp', ick vatt', ey!'t schijnt dat ick se crijghe:
En fiet! noch glipse wegh, dies 't hart, eylaes! my berst.
Doen ick was alder-naest, doen was ick alder-verst.

Inter manum & mentum.

P*ost varios tandem, qui me pressere, labores,*
Obtigit hęc oculis præda videnda meis:
Hanc sequor ingenti conamine, jamque propinquo,
Jam crepitant fauces, jam mihi guttur hiat.
Sed, dum capturiens vestigia proxima stringo,
Ab! reliquum video nil mihi, præter aquas.
Somniat, heu! vigilans, & se quoque ludit amator,
Bulla, vapor, nihil est, se quod habere putat.

En Amour, en Court, & a la chasse,
Chacun ne prend ce qu'il pourchasse.

MAint sot s'en va criant, ma belle se va rendre,
Mais tout est au rebours, lors quand il la veut prendre.
Lè chien tout plein d'espoir croit qu'il a pris l'oiseau,
Mais, au partir de là, ne prend rien que de l'eau.

INTER

Lucret. *Potiundi tempore in ipso,*
Lib. 4. *Fluctuat incertis erroribus ardor amantum.*

Ovid. *Fallitur augurio spes bona saepe suo.*

Schoon kint, mint; 'tis nu tijt. dit spel sal u niet voughen,
 Als forghe sal u ziel, u lijf den rimpel ploughen.

'tVers roofken is ghewilt; maer wertet eens verlept,
 Gheen bieken * sitter op: ten wert niet meer gherept.

Het bloeyen van u jeught, het gloeyen van u kaken,

Het vloeyen van u spraeck, sal snoeyen en mis-maken

Den tijt, die't al verbijt. Nu dan, schoon Bloem, ontluyckt,

V beste goet verslijt, al wertet niet ghebruyckt.

* Tis den aert van de Bien op gheen dorre Roosen of bloemen haer te setten. Plinius.

Turpe senilis amor.

F*Rondibus irriguis, violisque recentibus heret,
 Perque novos flores leta vagatur apis †:*

Si qua rosa est, que lasa comas collumque remisit,

Preterit hanc, dulces nec petit inde favos.

Nullus amans canis dat florea ferta capillis,

Dat vetulae fronti basia nullus amans.

Parcite formose nimium diu parcere forme,

Turpe puella senex, in sene turpis amor.

† Apes a marcidis floribus abstinere solent: mortuis, ait Plinius, floribus ne quidem corporibus infidunt.

Vieille fleur gist sans honneur.

IAmais voit-on l'Amour, jamais voit-on l'abeille
 Aller cueillir son miel sur rose trop vieille:

Aupres la fresche fleur la mouche faict son tour.

A l'aage verdelet convient le doux Amour.

TVRPE

Sen. in Proverb. *Amare juveni fructus, crimen seni.*

Eurip.
Danae. **E**T nunc juvenes adhortor omnes
Ne in senectute nuptias celebrent,
Sed in juventute potius liberos procreent,
Nihil enim voluptatis habet
Et res est amoribus contraria senex.

J

Sick

VRijt met een lustich hart. wat crencktmen lijf off sinnen
Door al te grootē brant? 't Pertrijs * wert vet van minnē:

† Een voghelken dat sick onthout ontrent den Nyl,
Eet fat , en niet te min bedient den Crocodyl.

Wel wat een sot bestaen ! dat door een heet verlanghen
Sick yemant voor de deur van zijn vriendin gaet hanghen ?
Stroyt ghy daer bloemkens veur : en, soeckj' uw's liefs gerijf,
Behout een cloeck verstant , en blijft ghesont van lijf.

* La Perdris s'engraiffit a courir la femelle. Plutarch.

† Van dit Voghelken Trochilos gheuaemt fiet Plin. lib. 8. cap. 25.

Sibi nequam , cui bonus.

S*Tultè aliquis nimio languet miserabilis igne,
Stultè aliquis tigno flebile pendet onus.*

Sit tibi cura tui, dum te concedis amicę;

Quid lacus , aut laqueus , quid tibi mucro subit?

*Se quoque curat * avis , tibi dum, Crocodile, ministrat;*

Et perdix , veneris munere , pinguis abit.

Et curare cutem potes, et) servire puellę :

Quod nimis , ut passim, sic in amore nocet.

* De Trochilo five avium rege Crocodilo dentes scalpente & se saginante consule Plin. lib. 8. cap. 25.

Sois serviteur, sans crevecœur.

VEus estre sage amant ? va t'en de telle sorte
Que rien , que tout plaisir ton ame n'en rapporte :
Va suy le Roitelet , lequel est si habil,
Qu'il se repaist, alors qu'il sert au Crocodil.

Lucret. Lib. 4. **N**Ec veneris fructu caret is, qui vitat amorem;
Sed potius quæ sunt, sine pænâ, commoda sumit:
Nam certè, puta est sanis magis inde voluptas, Quam miseris.

Ovid. Lib. 1. de Remed. Amor. ad Cupidinem. **E**t puer es, nec te, quidquam nisi ludere oportet,
Lude, decent annos mollia regna tuos.
Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
Invidiam cædis pacis amator habes.

DEn eghel wert een cloot, om muysen te betrapen,
 Maeckt van sijn muyl een hol, en blijft soo liggen gapen:
 Wel aen dan springht en speelt, maer blijft in d'open lucht,
 Want cruypt de muys in 't hol, dan ist te laet ghesucht.
 Pleecht eerbaer min, ghy jeucht, (wech lijnckers, wech sluyp-sielé
 Nacht-uylen, licht ghespuys, en volcxken cort van hielen)
 Weest vroylijck, datment fiet: speelt heus en open spel,
 Geen houckx of winckels soeckt: van daer comt ons 'tgequel.

Ludite, sed castè.

M*Uribus insidias glomeratus echinus in orbem*
Dum struit, effingit, quâ locat ora, specum:
Vicinas mures saliant impunè per herbas,
Ficta sed excurrat si quis ad antra, perit.
Nostra Venus purasque manus, & pectus honestum
Exigit, & tenebras ac vada ceca fugit.
Plectitur obscœnis qui furta tegenda latebris
Cogitat, & cujus gaudia crimen habent.

Rire sans mal-engin.

NVI mal ont les sourys, & sentent nulle peine
 Iouvants au descouvert, & sautants par la pleine:
 Mais les voilà perdus, en devenants fripons,
 Aux ieus il faut garder d'honesteté les gonds.

LVDITE,

Plaut. Trin. *Amor latebricolarum hominum corruptor.*

Cic. pro
Mar. Cælio. **D**etur aliquid ætati, sit adolescentia liberior, non omnia volupta-
tibus denegentur. Dummodo illa in hoc genere præscriptio mo-
deratioque teneatur, parcat juventus pudicitia suæ, ne spoliet alienam, ne pro-
brum castis, labem integris, infamiam bonis inferat.

WAnneer den smit met nat sijn yser gaet besproeyen,
 En lesschende den brant, verdriift het vierich gloeyen;
 Het snerst, en roockt, en kist, 't is vreemt wat het
 bedrijft,

Het schijnt, of dat het sucht, of dattet hem bekijft.
 Den minnaer claeght van brant, nochtans wil hy niet wesen
 Ghetoghen uyt het vier, maer vreesst te zijn ghenesen:
 Al waert dat yemant cond hem nemen af de min,
 Hy, blijd' in sijn verdriet, en heeft des gheenen sin.

Odit amor medicum.

F*Errea massa rubens, furuis edueta caminis
 Quam faber in tepidam forcipe mergit aquam,
 Sibilat, & totas implet stridoribus aedes;
 Hoc indignari, vel gemuisse voces.
 Omnis amans rapidis uri sibi pectora flammis
 Et gemit, & Dominae saepe recantat idem:
 Hunc aliquis sanare velit, subit ira: quid hoc est?
 Infelix medicam respuit eger opem.*

Qui guerit l'Amant luy faiet tourment.

LE fer du mareschal, quand on le veut esteindre
 En le plongeant en l'eau s'en va gronder & plaindre.
 Offrir a l'amoureux sante, est tout en vain;
 Car il se plait au mal, & ne veut estre sain.

Plutarch. **Q**ui dentibus laborant protinus medicum adeunt, malum exponunt, qui febre tenentur eundem accersunt, at phrenetici (inter quos & amantes jure quis recenseat:) medicum nec accersunt, nec admittunt.

Ovid. Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis!

DE spinne-cop en sal de slanghe niet ghenaecken,
 Als sy die besich fiet off neerstich vint int waken:
 Maer soo de slang' haer eens, door ledicheyt, gheeft bloot
 De spinne valter op, de slanghe comt in noot.
 Die schouwen wil de min, off van haer sijn ghenesen,
 Dient, sonder yet te doen, tot gheener tijt te wesen:
 Dat cleyn vergiftich dier, dat dertel Venus wicht,
 Noemt ledicheyt te zijn een wet-steen sijner schicht.

Affluit incautis.

D*Vm prædas agit anguis, & ardua saxa pererrat,
 Ambulat innocuas, tutus ab hoste, vias:
 Hunc improvise perstringit aranea telo,
 Cum iacet, in molli gramine, fusus humi.
 Lascivas abigunt tractata negotia flammæ,
 Quis videt intentos rebus amore trahi?
 Cum vacat, & molli colit otia pectus in umbrâ,
 Tum patet, occulto tum subit igne Venus.*

Un cœur oisif, d'Amour captif.

L'Araigne ne peut oncq attrapper la couleuvre,
 Lors, quant elle est au bois empesché de quelque œuvre,
 Le coup mortel, hélas! luy vient en reposant,
 Rien, que le cœur oisif, le fol amour surprend.

Chrysoft. *Definitio amoris hæc est, animæ vacantis passio.*

Laert. **D** *Iogenes dixit amorem otiosorum esse negotium, quod hic affectus potissimum occupet otio deditos: ita fit ut dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant.*

Ovid. **Q** *ueritur Aegistus quâ re sit factus adulter, In promptu causa est, desidiosus erat.*

Ick sprack leest met mijn lief, ter wijl sy sat en naeyde,
 Ick steld' haer voor mijn smert, hoort doch, hoe sy my paeyde,
 Let eens, op 't geen ick doe, (sprack sy) merckt hoe't al gaet,
 Eerst maect de naeld' een gat, dat stopt daer na den draet.
 Die, mits hem treft de wond', stracx sijn gheweer laet vallen,
 En roupt om bus en salf, dient niet aen Venus wallen.
 De min heeft wat ghemeens met Mars, al is hy stuer.
 Niet soets en heeft yet soets, dan na voorgaende suer.

Post tristia dulcor.

A *Sfideo tenerę nuper dum iunctus Amicę,
 Dumque super nostro vulnere multa queror;
 Risit & , ó duri nimium tener hospes Amoris,
 Ni patiatur amans, non potietur, ait.
 Hoc doctum te reddat opus (sua lintea monstrat)
 Ecce! subit filo cuspis acuta prior.
 Qui gemit, & primo sub vulnere projicit arma,
 Crede mihi, Veneri miles ineptus erit.*

Après tourment, contentement.

VN iour ie me plaingnois estant aupres ma belle
 De mon penible amour, ie la nommois cruelle :
 Tay toy (ce me dict-on) le linge ne se ioinct,
 Si preallablement on ne le blesse & poinct.

POST

Ovid. **E**T tamen est artis tristissima janua nostræ,
Et labor est vnus tempora prima pati.

Mich Montagn. des Essais Lib. 3. Cap. 5.

Qui n'a la jouissance qu'en la jouissance, qui ne gaigne que du haut poinct, qui n'ayme la chasse qu'en la prise, il ne luy appartient se mesler a l'escole d'Amour, le plaisir n'est plaisir sans amertume.

Veerste wensch was 't sien, de tweede was 't ghenaken,
 De derd' het spreken aen, de vierde was het raken:
 Doen 't geven van een kus, wat noch ? ten naesten keer
 Een kus van haer 't ontfaen: en noch wout ghy wel meer.
 Een minnaer by sijn lief, een jagher in de velden,
 Een coopman by sijn waer, in krijgh de dapper helden,
 Gaen altijt voort en voort, niet een op winst en slaept.
 Al krijght den hont een stuck, hy stracx na 't ander gaept.

Res immoderata, cupido est.

P*Rima quidem fuerat dominam tibi cura videndi,
 Altera, mox lateri iungere posse latus:
 Istud & illud habes, sed & hoc, tibi lenis amica
 Blanditias molles, aptaque verba dedit.
 Oscula nunc poscis, det & oscula: nonne petetur
 Mox illibatae virginitatis honos?
 Et vorat, & properans ruit in nova frustra molossus,
 Quodque petat cupidus semper amator habet.*

*Le chien, le Ieu, l'Amour, le feu,
 Ne se contentent oncq de peu.*

QV'on donne au chien du pain, qu'on donne du fourmage;
 Il gloute, sans mascher, & veut ia d'avantage.
 Quel grand' faveur que faict la dame a son amant,
 Rien ne luy oncq suffit, il va tousiours avant.

Sen. 19.
Epist.

Qualem dicimus seriem causarum esse ex quibus neētur fatum; Talem dicimus cupiditatem, altera ex fine alterius neētur.

Claud.

At sibi cuncta petens nunquam saturanda Cupido,
 Quae, velut immanes reserat dum bellua rictus,
 Expleri pascique nequit: nunc flagrat amore,
 Nunc gaudet, nunc mesta dolet, rursusque resurgens
 Exoritur, caesaque redit pollentius hydrā.

TIs Venus warre-net, de web die ghy fiet hanghen,
 Daer menich dier in valt, maer niemant blijft ghevangen,
 Als eenich cleyn ghespuys, dat moet noch cracht en heeft,
 De sulcke zijnt alleen die Venus raech beweest.
 Een rustich hart can licht al dit ghespin verbreken,
 Die hoogh is van ghemoet en blijft soo leegh niet steken.
 Laet u in Venus net niet binden als een mug,
 Off breeckter deur met cracht, of keert met cunst te rug.

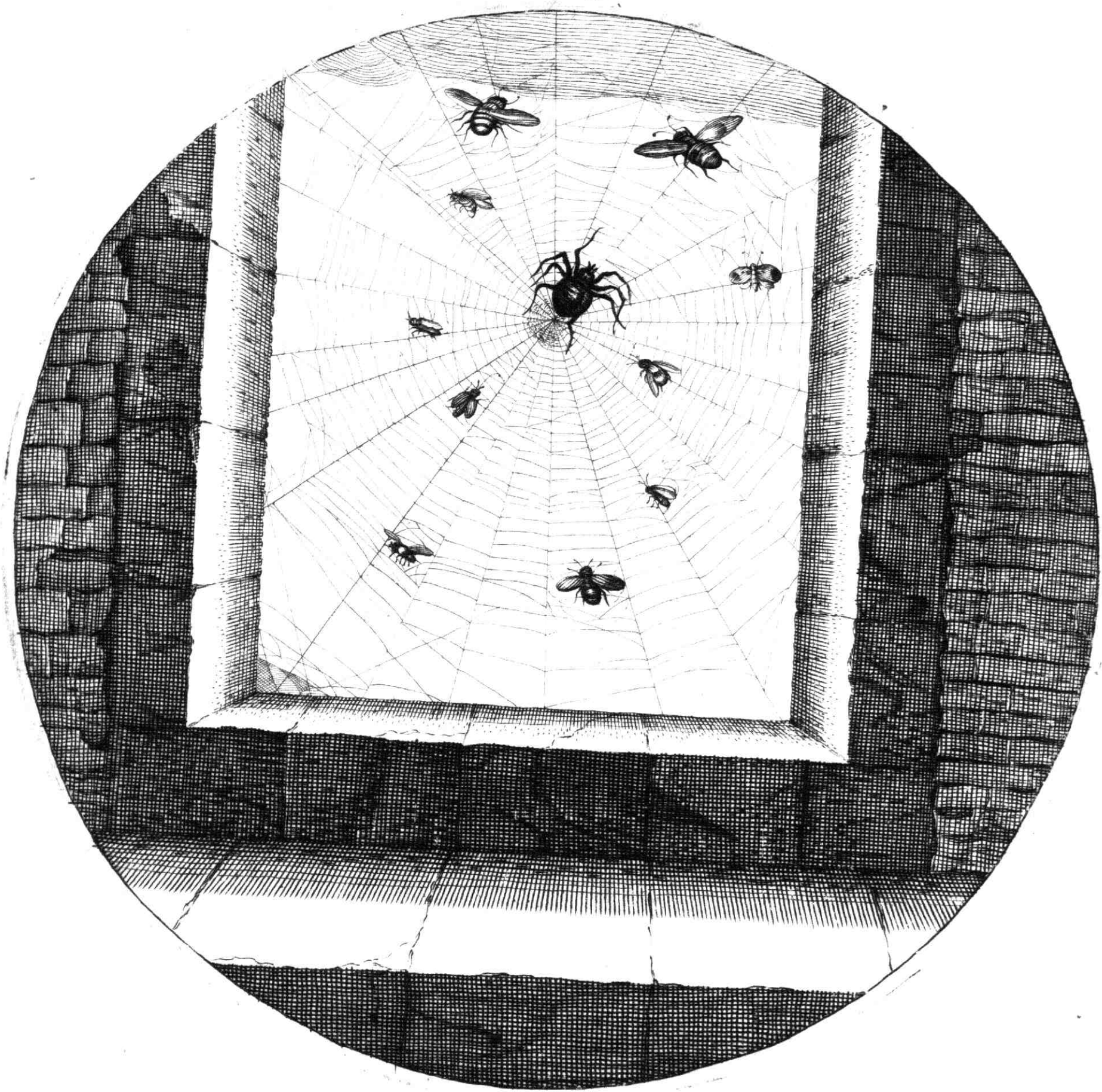
Non intrandum , aut penetrandum.

H*oc, quod rete vides , teneri sit carcer Amoris,
 Quę sedet in medio , sit Cytherea tibi:
 Aspicias , ut culices , insectaque vilia , muscę
 Factentur patulis pręda retenta plagis:
 Posteritas crabo acris equi per stamina transit,
 Et laquei vespę concutiente ruunt.
 Rumpit & abrumpit castes cordatus Amoris;
 Degeneres Veneris molle retardat opus.*

Ou passe ou l' Amour chasse.

Rien que le sot amant , sans force , sans courage,
 Demeure garotté en ce debil cordage,
 Que Venus a filé : le brave esprit y vaut,
 Ou iamais y entrer, ou penetrer y faut.

NON

Ovid. de
Art. 1.

Hoc unum moneo, si quid modò creditur arti,
Aut nunquam tentes, aut perfice.

Mich. Montagn. des Essais. Lib. 3. Cap. 5.

Le vice est de n'en pas sortir, non pas d'y entrer.

GHy broet een hinnen ey, en krijght daer van een kiecken,
 En segt, ô seldsaem dinck! dat doot was, roert sijn wiecké,
 Dunckt u dit wonder zijn? lief, doet my sulcke gunst,
 Ghy sult van stonden aen vernemen meerder cunst.
 'tGedenckt my, doen ghy laest maer een-mael op my lachte,
 Wat gheest daer jough en slough mijn aders, mijn ghedachte.
 Ick ben, siet daer! een block, een bloet die niet en can,
 Maer went u gunst tot my, siet daer! ick werd' een man.

Amica, amanti anima.

O*Va foves gremio, tener hinc tibi prodit alumnus,
 Quid! teneros, inquis, id potuisse sinus?
 Idne stupes, mea lux? res hęc tibi, mira videtur
 Phylli? videbis idem, me quoque conde sinu.
 Mens sine mente iacet, gremio latus abde, resurget:
 Si foveas, moveor: ni faveas, morior;
 Ut foveas faveasque precor: pulloque mihique
 Vita fovendo venit, vita favendo manet.*

Rationes physicas vide apud Card. lib. 2. de subtil. vbi & Liviam Augustam ova suo calore fovisse & pullos exclusisse memorat.

Ta faveur, ma vigueur.

NE pense pas ce traict tant merueilleux, m'amyé,
 Que ta faveur a mis vn rude amas en vie;
 Et que tu vois produit, d'vn œuf, vn beau poulet,
 Car me traictant ainsi, tu verras mesme effect.

AMICA

Philip. Beroal.

Quod in navigio gubernator, quod in civitate magistratus, quod in mundo sol, hoc inter mortales amor est; navigium sine gubernatore labascit, civitas sine magistratu periclitatur, mundus sine sole tenebricosus efficitur; & mortalium vita sine amore vitalis non est. Tolle ex hominibus amorem, solem è mundo sustulisse videberis.

E En minnaer ginc ter kerck om God (soo 't scheë) te danckē,
 Om dat hy was verlost van Venus loofse rancken,
 Daer coomt hem int ghemoet een lodderlijcke meyt,
 Ach! d'oorfaeck van sijn vier, (siet wat een innicheyt
 Een Venus-Iancker heeft) mits sy maer op hem lachte,
 Sijn yver, sijn ghebedt, 't ginck al uyt sijn ghedachte.
 Den aep vergeet de maet en sijn gheschick ghebaer,
 Als hy, sijn ouden wenssch, de noten wert ghewaer.

. **Furentem**
Quid delubra juvant?

I *Ane, Deo grates actum cum nuper abires,
 Laxa forent paphio quod tua colla jugo,
 Forte Tryphæna tibi medio venit obuia templo,
 Dumque venit, dulci risus ab ore fluit.
 Da veniam pietas, Domine succumbimus, inquis,
 Relligionis amor, victus Amore, iacet.
 Non aliter gestu saltare parata decoro,
 Fertur in obiectas simia stulta nuces.*

Voila de mes devotions.

R Obijn guary d'amour a Dieu va rendre grace,
 La veue de son feu ce bon dessein efface,
 Le singe va quitter le bal, pour peu de nois.
 L'Amour montant au cœur devotion n'a poix.

FVREN-

Sen. *Amor per Cælum volat*
 Hippol. *Regnumque tantum minimus in Superos habet.*

Ovid. de
 Rem. lib. 2. **F**orte aderam juveni, dominam læticia tenebat,
 Horrebant sævis omnia verba minis;
 Iamque vadaturus læticia prodeat, inquit,
 Prodierat; visâ conjuge multus erat:
 Et manus, & manibus duplices cecidère tabellæ
 Fertur in amplexus, atque ita, vincis, ait.

Ick was met Roosemont onlangs gaen wand'len buyten,
 Men hadd' tot ons vermaeck aldaer ghebracht twee luyten.
 Ick stelde dees op die, en leyd' een stroo op d'een,
 So haest den thoon geleeck het stroo dat spranck daer heen. *
 Siet, Roosemont, aldus roert ghy my sonder raecken,
 En treckt my sonder hant: eer ghy my cont ghenaecken
 Soo werd' ick u ghewaer. Die Venus eens krijght vast,
 Merckt, dat hy niet en fiet: voelt, dat hy niet tast.

* Waer door dese beweginghe veroorsaect wert leest by Cardanum int 8. boeck de subtilit.

Quid non sentit amor!

Dum jacet in mutâ positum testudine stramen
 Saltat, ut equalem dat lyra pulsa sonum †;
 Chorda manu non tacta tremit, non mota movetur:
 Quid mirum? quod amat, sentit adesse sibi.
 Te video, mea Lux, nec te mea lumina cernunt:
 Audio te, loquitur cum tua lingua nihil:
 Sentio te, nec me tua dextera contigit: i nunc
 Et cordi, quod amat, numen inesse nega.

† Huius rei rationem acutè declarat Cardan. lib.8. de subtil.

Ceux qui s'entre aiment, s'entre entendent.

Remarque en ton esprit l'estrange sympathie
 Des chordes de ces luths, & puis va t'en, m'Amie,
 Pour contempler par là des deux amants le cœur
 Symbolisants tousiours en vn esgal humeur.

QVID

Plat. lib. 6. de Leg. *Vetus verbum est, Similitudinem amoris auctorem esse.*

Cypr. Traët. de sponf. cap. 7. **E**Xperientiâ notum est arcanam quandam & occultam inter homines esse naturarum affinitatem aut odium, vel naturæ quadam occultâ vi, vel astrorum influentiâ, vel, &c. Vnde fit ut aliquis ab altero toto pectore abhorreat, in alterum vero propensus sit, nec rogatus causam dicere posset cur hunc amet, illum oderit, juxta illud Catulli, *Non amo te Volusi, nec possum dicere quare, hoc tantum possum dicere, non amo te.*

WY lesen van een beeck, daer d'Oude veel van schrijven,
 Die t'vlammé van een toorts gewoon was af te drijvê,
 En so dan yemant weer de toorts int water stack,
 Al brandende terstont hy die tot hemwaerts track.
 Dit zijn, ô Roosemont, dit zijn u eyghen streken,
 Ghy dempt en temt mijn vier, wanneer ick ben ontsteken,
 En weckt mijn brant weer op, als ick u schijn te cout:
 'Tis doen, en weer ontdoen, dat minnaers besich hout.

Amor, tela Penelopes.

F*Lumine cum Dodona tuo fax viva rigatur,
 Stridet, & a gelido victa liquore, perit:
 Fer, puer, huc sine luce facem, mirabitur hospes
 E medio flammis profilijsse lacu.
 Mira cano, sed Amica modo me tractat eodem;
 Hanc ego vim graij fontis habere putem:
 Illa movens calidoque gelu, gelidoque calorem,
 Me cupiente fugit, me fugiente cupit.*

Alterner fait aymer.

Quant ie suis eschauffé, tu refroidis mon ame,
 Quant ie suis refroidi, renaistre fais ma flame,
 Donnant vn contre-poix a l'vn & l'autreumeur:
 D'une immortelle mort ainsi, hélas! ie meurs.

Dan. Heynf.
Lib. 4. Eleg. 11.

Basia poscebam paucissima, Rossa negavit;
Nil petij, vultus junxit Amica suos.
Scilicet hæc voto gens est contraria nostro,
Sit pacata magis, protenus ibit amor.

Terent. Eun. *Vbi velis nolunt, vbi nolis, volunt ultrò.*

KE laet, ô oude Stam, u taxken met my paren;
 Het sal (stelt u gherust) by my veel beter varen
 Als aen u dorren tronck. Siet! 't helt doch na mijn schoot,
 En 't heeft van nu voortaan noch pap, noch sap, van nood.
 Ey lieve scheyster aff, wat schroomjet noch te waghén?
 Al schijnt u spruyten teer, het sal haest vruchten draghen.
 'Tgaet wel: mijn lief en ick zijn nu in als ghemeen,
 Om weer te werden twee, zijn wy gheworden een.

Iam plenis nubilis annis.

H*unc precor, ô longo, venerabilis Arbor ab ævo,
 Corpore da ramum tollere posse tuo:
 Cernis, ut inclinans caput in mea vota feratur,
 Utquè meo iaceat sarcina grata sinu.
 Me duce, mox poterit teneros producere fœtus,
 Me duce, nil succis indiget illa tuis.
 Vicimus, ô mea Lux, fuimus duo, iam sumus unum;
 Quodque unum nunc est, mox duo rursus erit.*

Mariez moy bien tost, mariez.

Vieil Troncq ô laisse a moy ta ieune branche suiure,
 Elle aymera plustost dorefnauant a vivre
 Seioincte de ton corps; n'en aye plus de soing,
 Il luy faut vn mary, d'vn pere n'a besoing.

Horat. 1. **F**ælices ter, & amplius,
Car. 13. Quos irrupta tenet copula; nec malis
Divulsa querimonijs
Supremâ citius soluit Amor die.

MEn mach wel rechte min den crocodil toe-passen;
 Dit dier is altijd groot, en nimmermeer vol-wassen,
 'tNeemt toe van dagh tot dagh, en wert noch meerder stuck,
 Self als de bleecke doot sit scherlings op sijn ruck.
 Ick dacht, al lang gheleen, hoe can ick stercker minnen?
 De liefde steld' haer voet noch dieper in mijn sinnen,
 En noch al storts' in my staegh meer en meer haer soch:
 Ick ben op 't hooghst altijd, en altijd clim ick noch.

Van het gestadich wassen des Crocodils ende des selfs groote. Siet Plin. lib. 8. cap. 25.

Nescit habere modum.

C*Rescit in immensum phariis crocodilus in arvis,
 Inque dies Nili maior ab amne redit:
 Augendi metas non huic dedit egra senectus,
 Morsque vel ipsa paret vulnera, crescit adhuc.
 Tu genuina mei, crocodile, furoris imago,
 Augetur nostro pectore semper amor.
 Frigida mors calidos olim mirabitur ignes,
 Cum gelidâ tanget fervida corda manu.*

Crocodilum crescere quamdiu vivat, & excrecere ad longitudinem duodeviginti cubitorum, & alia vide apud Plin. lib. 8. cap. 25.

Bien que grand, toujours croissant.

LE crocodil si long temps que sa vie dure,
 Sent de l'accroissement toujours en sa stature,
 Il n'est touche au vif des traiçts du vray amour
 A qui l'affection ne croist de jour en jour.

NESCIT

Ovid. 10. *Nec modus aut requies, nisi mors, reperitur amoris.*
Metam.

Sen. Oct. *Amor perennis conjugis castæ manet.*
Act. 1.

Auson. **V***Xor vivamus, quod viximus, & teneamus*
Nomina quæ primo sumpsimus in thalamo;
Næve sit vlla dies vt commutemur in ævo,
Quin tibi sim juvenis, tuque puella mihi: &c.

EEn sneech meysken ginck eens
trouven,
Met een ouven loomen knecht,
Die't vry al vvat hadd' te slecht:
Ick en cond' my niet onthouven
Van te vraghen hoe het quam
Datse desen grimmaer nam:
Men vint schrijvers die daer meenen
(Dit voor antvvoort ick ontfinck
Van dit fijn gheslepen dinck:)

Datmen van eens ezels beenen,
Als hy maer in d'aerd' en raect,
Wel de beste fleuyten maect.
Oock hebick (dunct my) ghelesen
Van een dier ('thiet schorpioen)
'tWelck alst leeft niet goets can
doen,
Maer doot zijnde can't ghenesen.
Ick terstont verliet de meyt,
Sy hadd' my ghenough gheseyt.

Ex morte levamen.

N*uper, ubi pelago muris Flissinga resistit,
Decrepito fuerat nupta puella seni:
Cur vetulo sociaris hero, lepidissima? dixi,
Hec, ut erat prompta garrulitate loquax,
Hoc mihi responsum dedit: ossibus, inquit, aselli
Cum iacet exanguis corpore pressus humo,
Tibia iucundo componitur optima cantu.
Desierat; nec me querere plura iuvat.*

Joye & support, apres la mort.

VNiour ie demandois a yne allegre dame,
Pourquoy qu'un gros vieillart tenoit son corps & ame,
Ne scays tu, me dit-on, que quant vn asne est mort
De ses os decharnez fort bonne fluste sort?

Cypræ. de
Iur. Connu-
bior. cap. 9.

Nuptias impares (ita nuncupant jurista matrimonium senis decre-
piti & florida virginis L. si maior C. de Legit. Hæred.) præter alia
multa incommoda inducere votum captanda mortis, tragicus exitus
non rarò docuit, hinc nuptiæ Sophoclis & Alcippes hujusmodi diæterijs exagitate
leguntur:

Noctua ut in tumulis, super utque cadauera Bubo,
Talis apud Sophoclem nostra puella sedet.

DEn Aep , dat coddich dier , is yders eens vermaecken,
 De Schilt-pad niemants vreucht als doot daer henen leyt:
 Hierom ist dat de sim de pad niet wil ghenaken,
 'Tis teghenheyt van aert , dat dees twee dieren scheidt.
 Lief, die soo gheestich zijt, en laet u doch niet paren
 Met Floor dien tammen gast, die't volck u gheven wilt:
 Mach ick u lief niet zijn , soo wilt u noch wat sparen
 Voor een , die van u gheest, min als ick doe, verschilt.

Dissidet , quod impar est.

C*um tardâ nequeat testudine simia iungi,
 Simia jucundâ mobilitate potens ;
 Simia delitię silvarum , hominumque voluptas,
 Cernit ut invisum reptile , tota tremat.
 Tu peponem , mea Vita, tui faciasne potentem
 Nulla cui toto pectore mica salis ?
 Corpora , quis furor est , conjungere mortua vivis ?
 Annè tyrannorum vis scelerata redit ?*

Le sombre & tard , Ne duit au gaillard.

LA finge dans les bois , incessamment gaillarde,
 Ne se ioindra jamais a la tortue tarde.
 Par tout ou la nature a desnié son lien,
 Fay tout ce que pourras , aussi n'y feras rien.

EXtat apud SAX. GRAMMAT. LIB. I. Insignis VLVILDAE Danorum re-
 gis filiae de impari matrimonio querela, quam merito hinc adscribo. O miseram
 me! cujus nobilitatem dispar nexus obtenebrat! O infelicem cujus stemmati rusti-
 ca jugatur humilitas! O infaustam matris sobolem cujus munditiem immunditia
 ruralis attrectat, dignitatem indignitas vulgaris inclinat, ingenuitatem conditio
 maritalis extenuat, &c. QVAM quidem querelam exitus tragicus subsequutus
 est prout latius idem auctor prosequitur.

ALscheyt ons nu en dan, zee, borgen, bossen, dalen,
 Die scheyding' even-wel en deylt ons niet van een;
 Vhart woont, Lief, by my, mijn geest coomt by u dwalen,
 De liefd' en den magneet is dese cracht ghemeen:
 Want of den zeyl-steen schoon van 't yser wert verscheyden,
 En of een tusschen-schot verdeylt dit lieve paer,
 Noch laet den steen niet af't beminde stael te leyden:
 Waer Roosemonde reylt, daer reylt mijn hert met haer.

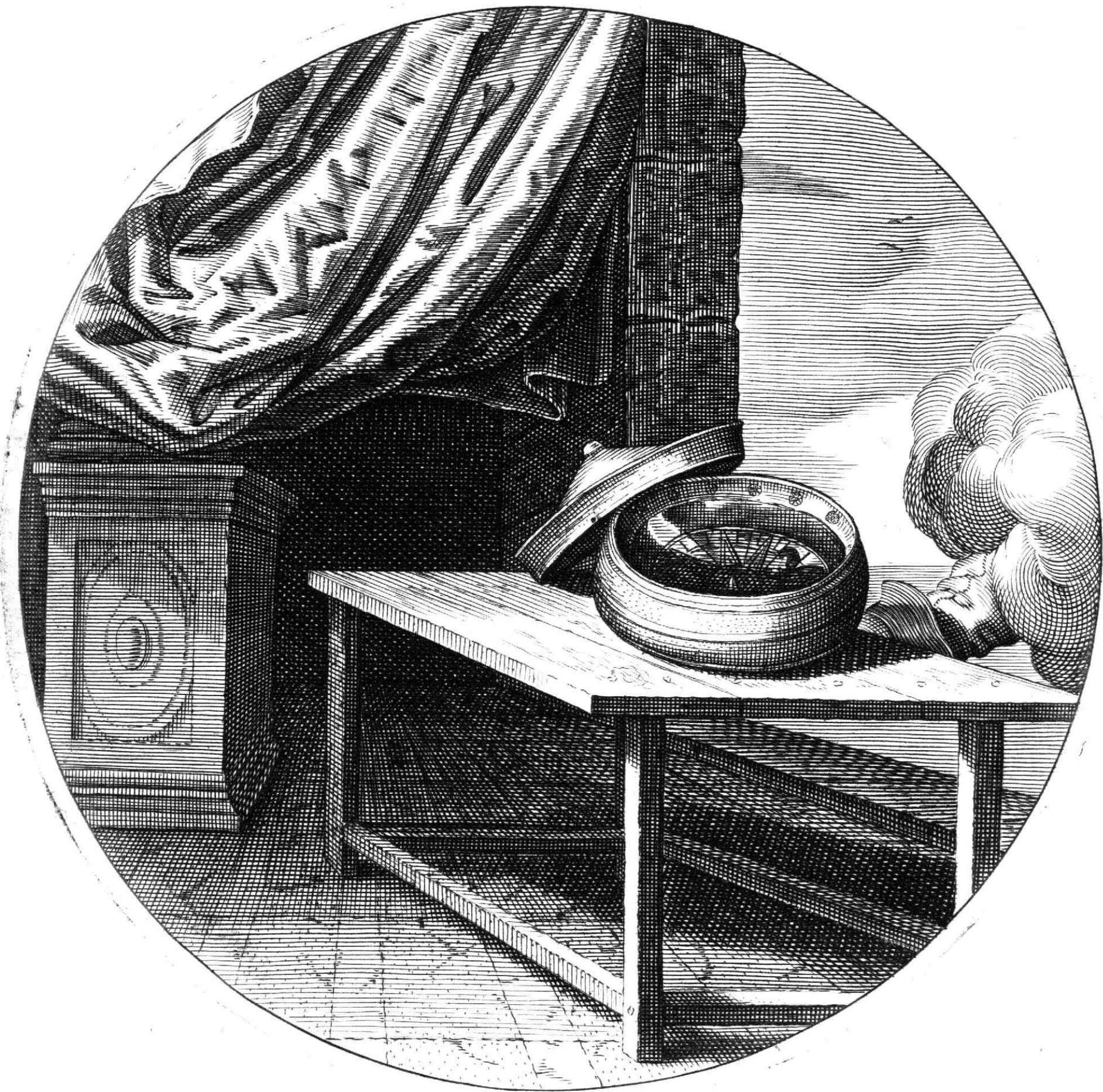
Animos nil dirimit.

T*Actus ut & magnete chalybs (licet assis utrumque
 Separet) ad lapidis vertitur ora sui.
 Ut semel affricuit mihi blanda venena Cupido,
 Totus ab occulto glutine, Phylli, trahor:
 Non mare, non montes, non intervalla locorum,
 Corpore sejungunt pectora nostra tuo:
 Semper amans peregrè est. Mea corda per omnia tecum
 Tequè abeunte, abeunt: tequè manente, manent.*

Amye, ame a l'Amant.

Quant de l'aymant l'acier a pris la vive force,
 Il est tousiours tiré par ceste douce amorçe.
 Depuis que c'est frotté mon cœur a ton amour,
 Par tout que vais, Margot, me guides alentour.

ANIMOS

Lucret.
Lib. 4.

Nam si absit, quod ames, presto simulacra tamen sunt
Illius, & nomen dulce obversatur ad aures.

Virg. 4. Æneid. de Didone & Ænea loquens.

• • • • • Illum absens absentem auditque videtque.

Eras. Apoph. Lib. 5.

Cato Amantis animum dicebat in alieno corpore vivere, id quod hodie quoque
celebratur: Animam illic potiore esse ubi amat, quam ubi animat.

N

Niet

GHy segt, mijn lief is schoon, maer 'tis te veel ghepresen;
S'is lanck, en blanck (ick kent) maer 't feylt haer aen den
gheest.

Floor, schoonheyt is vry meer als het uytwendich wesen,

't Wel leven dienter by, en daer op sie ick meest.

V lief, na mijn verstant, is als de Piramijden,

Int ooge wel soo wat, doch al maer enckel schijn.

Int kiezen van een lief fet ick dit al besijden,

Die maer is schoon van huyt, en sal mijn lief niet zijn.

In ostio formosa, in recessu nihil.

I*nsulsa est, quia tota patet, Rodopeia moles;*
Atriaque interior nulla recessus habet.

Hanc ego formosę nego nomina vera mereri,

Purpureis tantum si qua sit apta genis;

Plura peto: deposco salem genijque lepores,

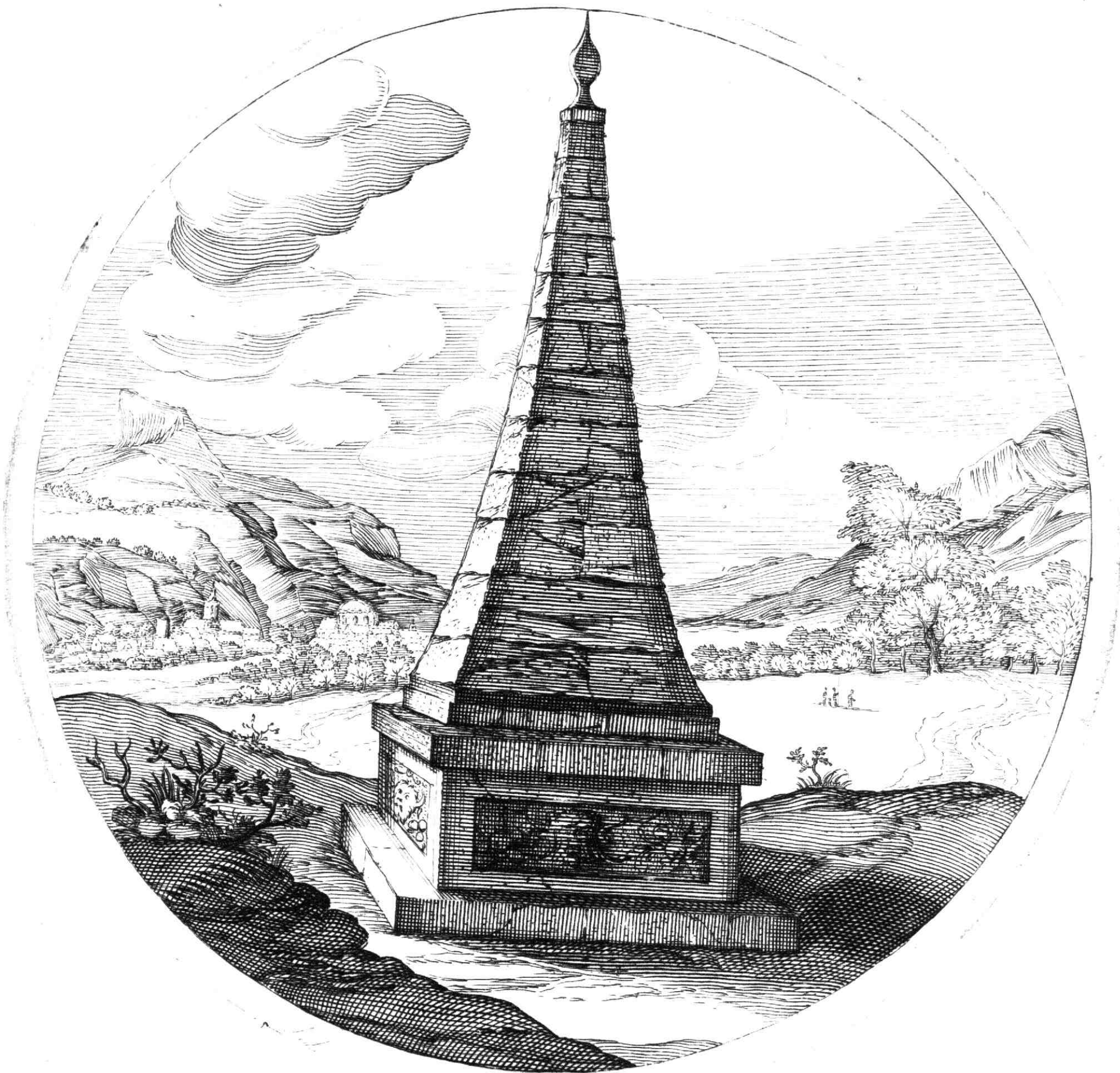
Hac mihi præcipuè dote puella placet.

Unica quicquid habet frons perspicit hora, recentes

Ingeniosa dabit semper amica jocos.

Belle cage, sans oiseau.

LE corps de laquelin n'est qu'une Piramide,
A l'œil galant assez, mais de scavoir tout vuide:
Statue bien que d'or, jamais mon cœur ne prit,
Rien ie n'estime beau, ou n'est vn bel esprit.

Lucret.

Nam divinitus interdum, Venerisque sagittis,
Deteriore fit ut formâ muliercula ametur;
Nam facit ipsa suis interdum fœmina factis,
Morigerisque modis, & mundo corpore culta,
Ut facile insuescat vir secum ducere vitam.

Dan.
Heynsf.

Plus aliquid formâ est, plus est oculisque genisque;
Plus aliquid toto corpore, quidquid amo.

N. 2

't Besvvaert

ALs 't huys neyght totten val, dan ruymen al de muysen,
 Als 's menschen lichaem sterft, verlopen vloon en luyfen;
 De spincop, als 't ghebou staet om daer heen te slaen,
 Packt ras haer netten op, en kiest de ruyme baen.
 Een lichaem vol verdriets, vol armoed', en ellende,
 En wert niet aengheranft van Venus dertel bende,
 Daer't vet is brant haer toorts: door weelde, gelt, en goet,
 Wert Venus lust verweect, en liefdes vier ghevoet.

Cedit Amor miseris.

N*on petit exanimi de carne pediculus escam,
 Morsibus haud vexat corpus inane pulex.
 Et fugiunt mures, & aranea contrahit orbem,
 Si qua ruinoso culmine tecta labant.
 Flebilibus lasciva casis Cytherea recedit,
 Effugit è mesto lubrica flamma thoro.
 Stulte Cupido iaces, ubi cor dolor anxius urit:
 Ni valeant homines, stulte Cupido jaces.*

Ou n'est ließe, Amour n'y presse.

L'Aragne va fuiant de maison ruineuse,
 Les pous de l'homme mort. Lors quant l'ame est piteuse,
 Venus n'a nul pouvoir: au corps desfaict & las
 Le feu & ieu d'Amour ne s'y adressent pas.

CEDIT

L.

Ovid. *Non habet unde suum paupertas pascat Amorem.*

Sen.
Oët. **V**is magna mentis, blandus atque animi calor
 Amor est, juventâ gignitur, luxu, otio,
 Nutritur inter lata fortuna bona,
 Quem si fovere atque alere desistas, cadit;
 Brevique vires perdit extinctus suas.

N 3

Lieven

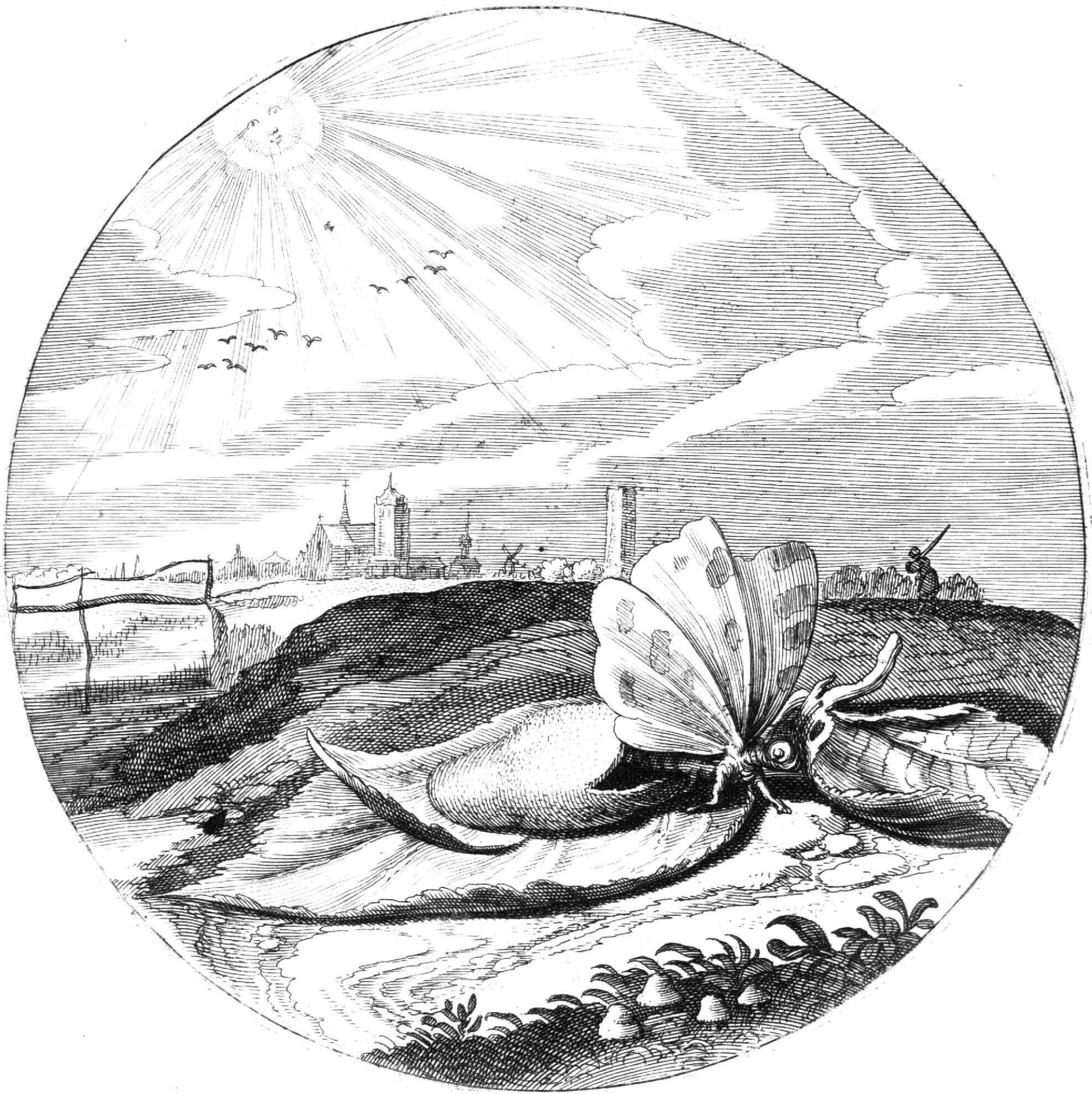
Ick lagh als doot int graf, ick was als sonder leven,
 Eer my u Soon en Son, ô Venus, hadd' ghenaeckt:
 Sijn vleughels gaf u Soon, u Son gaf my het leven;
 Dies ben ick van een romp, een levent dier ghemaect.
 Ick, die maer was een slouf, ben gheestich op-gheestrecken,
 Ick, die int duyfter lagh, vliegh staegh ontrent het licht,
 Ick, die croop, als een worm, hoe ben ick op-gheesteken?
 Siet! wat al wonders doet een lodderlijck ghesicht.

Amor elegantiae, pater.

T*Runcus iners æruca jacet, vivumque cadaver:
 Ut tamen hanc Phœbi calfacit igne jubar,
 Apparet niveę mox papilionis imago,
 Et cœli, volucris jam nova, carpit iter.
 Barbarus excolitur, facies nitet altera rerum,
 Ut gelidum flammis cor tepefecit Amor.
 Ergo dionea pectus rude trade magistrę,
 Et fieri si vis ingeniosus, ama.*

Cœur sans flame, Corps sans Ame.

I'Estois vn troncq n'ayant ny mouvement, ny vie,
 Me voila! tout gaillard, par les yeus de m'Amie.
 Petit fils de Venus, ton feu m'a faict joly,
 Jamais au vray amant le cœur est endormy.

Phœdrus apud Platon.

Nec ullus adeò ignavus est quem amor non inflammet ad virtutem, divinumque reddat; ut par viro fortissimo evadat; nam quod Homerus vim furoremque a Deo quibusdam heroibus inspiratum, ait, hoc amor amantibus efficit.

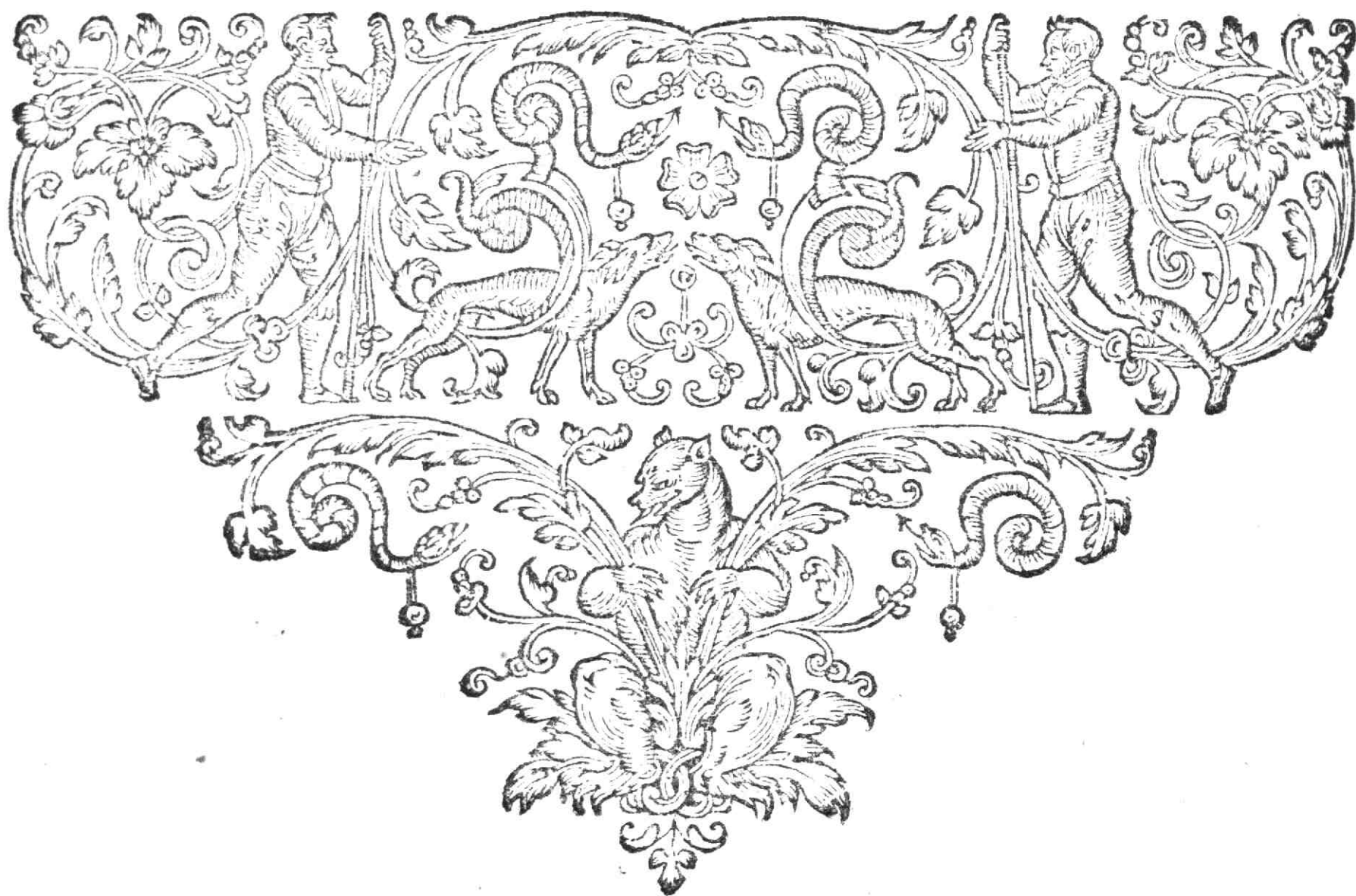
Philip. Beroal.

Venustè Plautius senex Amorem Deum mundiciantem appellat; eumque nitidis

nitidis coloribus ait antecellere : Da mihi hominem incultum, ab amore cultissimus efficietur ; da rusticum, ab amore fiet ingeniosus : denique segnitias omnis, somnus lethargicus, marcor, squalor, incuria, ex amoris contubernio eliminatur.

Memini me legere lepidam descriptionem amantis Dominæ suæ propinquantis, quem ex Gallico quodam Auctore hic adscribere visum.

Celuy, dit il, qui voit de loing venir celle qu'il ayme, il redresse le collet de sa chemise, agence le bonnet sur la teste, retrouche ses moustaches, redresse son manteau sur les espauls, se leve sur la pointe de ses pieds, monstre un visage joyeux, & semble qu'il se renouvelle de tout, pour se rendre agreable aux yeus de sa Dame.

Liefde vveerelt-dragher.

Dient tot uyt-legginghe van het beelt des opschrifts staende hier vooren op het eerste blat.

D Je de vveerelt vvil behou-
vven,

En vermeerren, als in spijt
Vande doot en van den tijt,
Dat hy steden op doe bouwven:
Die vvil stichten groote steen,
Huysen maken gaet voor heen.

Die de huysen vvel van passe
Houden vvil in goeden stant,
't Huysghesin dient daer geplant:
Die vvil, dat vermeer' en vvasse
Al en yder huysghesin,
Stell' int vverck de vrucht-
baer min.

Dat die minnen, die noyt minden,
Die gemint heeft, minne noch:
Smaect al vā dit groeysaē soch,
Minne sal te samen binden,
Met een en de selve bant,
't Aertrijck en ons vaderlant.

D Je de vveerelt vvil af-
vvorpen,

En, in eenen corten stont,
Neder-vellen totten gront,
Roeye steden wyt en dorpen:
Die vvil dempen groote steen,
Moest de huysen eerst vertreen.

Die de huysen vvil bederven,
Of van selfs haest doē vergaen,
Moeste 't huysghesin ver slaen:
Die gheheel vvil uyt doen sterven
Al en yder huysghesin,
Neme vvech de vruchtbaer
min.

Dat die minnen, die noyt minden,
Die ghemint heeft, minne noch:
Smaect al vā dit groeysaē soch,
Soo en sal ons niet verslinden
Noch de lanckheyt vanden tijt,
Noch de doot die 't al verbijt.

Cupido vvech-gheloopen, ende verloren.

Meeſt uyt Moſchi Griekſche ghedichten.

DE Soon van Venus, 't ſlim ghedrocht,
Was laetſt-mael op de loop gherocht;
Hy was ghegaen, men wiſt niet waer,
Sijn Moeder was in groot ghevaer:
Maer offe drouve was, off gram,

Den Lecker niet weerom en quam.

Dies dede ſy den cleynen Guyt,

Door 't heele landt dus roepen uyt.

Indiender yemant is, goe lien,
Die Venus ſoon hier heeft gheſien,
Den vinder ſal ſtracx zijn gheloont,
Soo haest als hy hem heeft ghetoot,

Een cus ſal hy ontfaen terſtont

Van Venus lieffelijcken mont:

Maer die hem ſiet, en met een vat,

Dies loon ſal meerder zijn dan dat.

Doch, op dat ghy hem kennen ſout,

Dit is zijn weſen, dat onthout.

Hy is een cleyn, maer welich, dier;

Sijn verwe treckt, ſoo wat opt vier,

Sijn ooghen glimmen, als een keers,

Daer mede lonckt hy over dweers:

Van buyten bly, binn' iſt verdriet,

Hy ſpreekt wel ſchoon, maer meentet niet.

Is facht van huylt , van harten fel,
 Al lacht hy foet, 't wert catte-fpel.
 Sijn gheest is vol bedrochs gheplant,
 Van lieghen heeft hy goet verstant,
 Hy jockt wel foet'lijck, soo het schijnt,
 Maer al op't lest met druck verdwijnt.
 Al coomt hy tot u naeckt en bloot,
 Hy draecht vergift in sijnen schoot,
 Al schijnt sijn schicht te zyn vergult,
 Sy snyt als stael : sijn haer dat crult,
 En elck die dit ghespuys aenveert,
 Die krijght oock crullen in zyn steert.
 Het draegt twee vleugels als een swaen,
 En nimmermeer cant stille staen,
 Het flickert hier, en dan weer daer,
 En coppelt menich drollich paer.
 Een coker vol van pijlen hangt
 Op synen rug', daer uyt hy langt
 Veel schichten van verscheyden cracht,
 Daer mede maect hy sich gheacht :
 Een yder schier hy steeckt of schiet,
 Ia spaert sijn eyghen moeder niet,
 En maectet dickwils wel soo bont,
 Dat hy syn eyghen hart door-wont.

Vint ghy dan erghens sulcken slach,
 So brengt hem haestich voor den dach:
 Wil hy niet gaen, soo slater op,
 Al isset cleyn, 'tis hart van cop,
 En schoon het schreyt, sulcx niet en acht,
 Voor al fiet toe wanneer hy lacht,

En als hy u een kusjen biet,
Dan wacht u meest, en van hem vliet,
Sijn mont daer hy me kussen sou,
Is vol vergifts, en vol berou.
Soo hy u noemt syn neef, of nicht,
En seyt, ick schenck u dese schicht,
Ick sie toch wel, ghy zyt myn vrient,
Ghy hebt dit, en noch meer, verdient:
Van hem yet wes te nemen schroomt,
’t Is al bedrogh dat van hem coomt,
Syn gaven zyn, geen vrientschaps pant,
Maer om te branden hart en hant.

HARDERS.

HARDERS-LIET.

PHyllis, met haer met-ghesellen,
 Was ghecomen hier int lant,
 Daerse niet veel schorr' en vant:
 Sy quam van de Vlaemsche stellen,
 Daermen daeghlijcx damt en dijckt,
 Daermen roupt, Schaep-herders wijckt:

Daermen water maect tot landen,
 Daer den plough weer haelt sijn haer
 Dat hy hadd' ghelaten daer:
 Daermen d'aerd' met menschen handen,
 (Ist *Neptunus* leet of spijt)
 Van des zee's ghewelt bevrijt.

Phyllis hadd' haer vee ghedreven
 Tusschen *Army* en der *Veer*,
 Daer sloegh sy haer eerst-mael neer,
 Thyrsis, hare ziel en leven,
 Was by *Domburgh* neer ghestelt
 In dat dorre zandich velt.

Phyllis vrough op in den morghen,
 Als de son noch niet te straf
 Eerst den dauw' ginck licken af,
 Quamen voor haer oude sorghen;

Sy viel in een diep ghepeys,
En dacht op haer Zeeusche reys.

Niet dat *Zeelant* haer misshaeghde,
Zeelant dacht haer vol ghenucht,
Wt wat anders quam haer sucht:
't Meeste was, dat sy beclaeghde,
Dat sy *Thirsim* niet en sagh,
Die by haer te weyden plagh.

Sy dreef op het gors haer schapen,
Van *Armuyden* niet seer wijt,
Datmen hiet ten *Halven-crijt*.
Daer began haer druck 't ontslapen,
Dies sy wat ter zijden af
Haer tot claghen dus begaf.

Siltich Schor ten *Halven-crijte*,
Tot u doe ick dit beclagh;
Zouter wort ghy dagh aen dagh:
Ick en can't de zee niet wijtē,
Want 'ten is niet van de vloet,
't Coomt van mijn bedruckt ghemoet.

G'lijck de melck, int eerst van meye,
Wt een vollen elder spruyt,
Of den dauw' driupt van het cruyt,
Soo myn tranen, als ick schreye
Om u, *Thyrst* fraeye knecht,
Rollen heen tot op de weght.

Dies wert ziltich-zout het schorre,
Want de zilte van de zee

Is noch wel ghewilt van 't vee,
 Maer of ick schoon dryv' of porre,
 Dat besproeyt is van myn traen,
 Daer en lickt gheen schaepken aen.

Hoe gheluckich waert ghy rammen,
 Doen als Thyrsis by ons was,
 En by my lagh in het gras?
 Als hy springen ded' de lammen,
 Door het spelen op een riet,
 Door het singen van een liet.

Met ghesangh ginck hy verhalen
 Al de vrysters van het wout,
 Al haer vryen, al haer kout:
 Maer altijt (ten mocht niet falen)
 Phyllis was des liets besluyt,
 't Quam altijt op Phyllis uyt.

Als wy in dit eylant quamen,
 Doen was ons dit gors te cleen;
 Och! doe moestet zyn ghescheen:
 Dies wy elck ons cudde namen,
 Thyrsis was gheheel t'onvre,
 Thyrsis wist niet wat hy dee.

Doenter nu ginck op een scheyden,
 Wat een druck viel over my!
 Thyrsis trock my wat ter zy,
 Daer stont hy en ick en schreyden,
 Thyrsis niet een woort en sprack,
 't Scheen dat Thyrsi 't harte brack.

Maer, och-arm, ten langhen lesten
 Gaf hy my syn coude hant,
 Dit's (seyd' hy) myn liefdes pant;
 Phylli neemt het doch ten besten,
 Dat ick niet meer spreken can,
 't Schynt dat ick nu ben geen man.

Mits heeft my een rinck ghegeven,
 Met gheschrey en suchten swaer,
 Net ghevlochten van peert's-haer,
 Daer stont *Thyrfis* op gheschreven,
 En daer was een hart gemaect,
 Met een pijl, wel diep, geraeckt.

Maer my docht den geest t'ontfincken,
 Als hy seyde, nu vaert wel,
 Phylli, peyst om mijn ghequel:
 Ick sal weder om u dincken.
 Aen mijn hant een pers hy gaf,
 Daer en moght geen kusjen af.

Thyrfi, ghy zijt nu vertroocken
 Wel een maent dry ofte vier,
 En ghy coomt niet eens tot hier,
 Zijn u schapen, zijn u bocken,
 Zijn u koeyen al u vreught,
 Datjer niet eens af en meught?

't Is gheen bleeten van u schapen,
 't Is gheen loeyen van u koen,
 t' Zijn al and're diet my doen
 And're zynt die u begapen:

t'Is die dertel Amaril
Daer je me zyt op den dril.

Dencktj' hoe ick dit coom te weten?
Lieve, peyst dat een die mint
Dit, en noch al meer, versint:
Al ben ick wat verr' gheseten,
Domburghs leste peerde-mart
Wees my aen mijn bitter smart.

Wesend' inde mart ghecomen
Dwalend', ick en weet niet waer,
Vraechd' ick, naer dy, hier en daer;
Niemand, 't s'cheen, had' dy vernomen:
Midts soo sach ick *Snel* u hondt,
Daer hy voor een deure stondt.

Snel quam my ghelooopen teghen,
Snel die quispelde zijn steert,
Snel die spranck steeds vander eert:
Maer, als ick omkeeck ter degghen,
Doen wast dat ick Thyrsim sach,
Daer hy in een venster lach.

Hy was daer vry niet alleene;
Vlogghe meyljens, twee off dry,
Sweefden hem ontrent sijn sy:
Onder and're wasser eene,
Op-gheset (hoe-wel niet moy)
Soo wat na den steetichen toy.

Dat moet Amaryllis wesen,

Dacht ick , en het was oock waer ;
 Want Pol Faes , die soete vaer,
 Hadse my wel eer ghepresen,
 Datse was soo hups en knap
 In het setten van haer cap.

Thyrsis hadd' soo veel te quicken
 Met syn Lief , het was een schant,
 Dan kust' hy haer cleet , haer hant,
 Wonder wasser te beschicken,
 Elcken kus dee my soo wee,
 Als den haghel 't jonghe vee.

Hy was soo verblint int mallen,
 Dat hy my niet eens en sagh ;
 Mits quam Faes uyt syn ghelagh,
 Coomt laet ons hier med' in vallen,
 Seyde Faes , en track my in,
 Doch het was wel na myn sin.

Men ginck daer een dans int ronde,
 Onder eenen roosen crans,
 Thyrsis was niet aen den dans,
 Maer hy stont vast mont aen monde
 Met die dertel Amaril,
 Die't (soo 't scheen) wel was haer wil.

Pan, met al u Bosch-gefallen !
 Als ick sagh dit sot ghelaet ,
 'k Wist myn leven gheenen raet,
 'k Wist niet hoe myn aensicht stellen,
 't Scheen, ick ginck als in myn doot,

'k Wiert nu bleick , dan weder root.

Als nu 't volck sick ginck verstroyen,
 Doen wast eerst dat hy my sagh,
 Phylli , seyde hy , goeden dagh,
 En began te flicke-floyen,
 Maer syn groete quam soo blau,
 Dat syn antwoord was een grau.

Thyrsis acht' het niet een mijte,
 Sagh oock naer my niet meer om :
 Maer creegh daer een fleuyt en bom,
 En hief op , als my te spijte,
 Een nieu deuntje van de min,
 Dat hem doen lagh in de sin.

Amaryllis was verstorven,
 Soo het scheen, in synen mont,
 Syn ghesicht staegh op haer stont:
 Och ! nu ben ick doch bedorven,
 Dacht ick, nu ben icker of,
 Mits soo droop ick naer den hof.

Hoe cont ghy dit in u vinden
 Dat ghy Phyllis dus vergeet,
 Dat ghy Phyllis dus vertreet,
 Thyrsi ? lichter dan de winden,
 Lichter dan een dorre blat,
 Dat de wint van onder vat.

Is dan nu al u begeeren
 Tot dit jonghe geyle dier ?

Tot dit nieu ontsteken vier?
 Hebb' ick dy niet hooren s'weeren,
 Doenje noch in Vlaend'ren waert,
 By Pans crommen geyten baert,

Datje noyt en s'out verkiesen
 Een soo af-gherichten meyt,
 Die ontrent de steden weyt,
 Datje liever s'out verliesen
 Heel de kudd' op een ghetye,
 Danje sulcken slag s'out vrye?

Denckt doch nu eens op de reden,
 Waerom datje sulcx doen s'woert,
 't Was om dat het volck soo loert
 Op dees meysjens die by steden,
 Niet besloten vander zee,
 Weyden het ghewolde vee.

Ist niet *Domburgh*, daer het meeste
 Volck, van al dees dertel steen,
 Heel de somer coomt ghereen?
 't Is daer kermis, 't is daer feest,
 Soo langh' als het waghens-rat,
 Niet te diep en snijnt int nat.

Aen dees duynen, in dees weyen,
 Is u Amaryl ghebroet,
 En van joncx aen op-ghevoet;
 Daerom canse soo wel vleyen,
 Dit, en meer, heeft sy gheleert,
 Van het volck dat daer verkeert.

Sy is vol van steedsche treken :

Op een steeds drilt haren ganck,
 Op een steeds draeyt haren sanck,
 Op een steeds, fiet ! canse spreken,
 Op een steeds sy pronckt , en swijght,
 Op een steeds sy lonckt , en nijght.

Maer wat school-gelt moetmen tellen,
 Meynje, voor dees moye leer ?

Nu wat kusjens , dan wat meer,
 Al na 't lust die fraey ghesellen.

Die met steedsche jonghmans praet,
 Steeds yet van syn veeren laet.

Ick ben op 't schorr' op-ghetoghen,

Daer sat ick alleen en keeck,

Op een slou, of op een kreeck :

Noyt en wasser maeght bedroghen,

Op een buyte-gors, of stel,

Daer noyt quam een steeds-ghesel,

Daer de boomgaerts lustich bloeyen

Derwaerts de speel-waghen rien,

Derwaerts loopen al de lien ;

Daer de linden veylich groeyen,

Daer dat soete mulle lant

Rontsom staet vol els gheplant.

't Is te *Domburgh* in de duynen,

Daermen wentelt in het zant ;

Daer soo menich dertel quant,

Achter hagen, achter thuynen,

Doet, dat ick niet segghen derff,
Dickwils op eens anders kerff.

Amaryllis, soo ick hoore,
Heeft al dickwils me ghereen
Met de Iuffers van de steen:
Sy seyt, ick en ben gheen floore,
Ick en ben voor Claes noch Pier,
Ick en was noyt 't mellick-dier.

Sy heeft schotels, coppen, teylen,
Van dat vremde blauwe goet,
Daerf' haer soete room in doet:
Dat zijn teyckens, dat zijn peylen,
Datf' al ander kennis hout,
Als met herders van het wout.

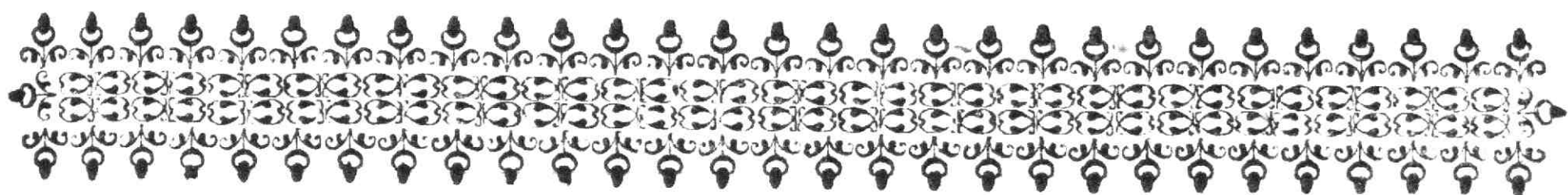
Dunckt u dit te zijn clær schapen?
Mach dit al bestaen met eer?
Ick en loovert nimmermeer:
Vrysters die na giften gapen,
Meysjens die na gaven staen,
Spelen op een gladde baen.

Thyrsi wy zijn beyde Zeeuwen,
(Al was Vlaend'ren ons vertreck
't Was noch onder t'Zeeusche reck)
Laet diē slimmen hoop al schreuwen,
Wy zijn rondt, en daer toe goet,
Dats van oudts een Zeeus gemoet.

Laet ons in die rontheyt blyven,

Rontheyt dient wel totte min,
 Beter als dien slimmen sin,
 Laet ons 't saem' ons schaepkens dryven,
 In u Ionckheyt waerje mijn,
 Waerom soutjet nu niet zijn?

F I N I S.

Inleydinghe totte leere der Seden.

A E N

Alle Roock-eters, Taback-blafers
 lief-hebbers der ydelheyt.

Wat suychedy 't lijf vol roockx? en vult u maech met
 dampen?

Wat eetj' aen lucht en wint, en ydelheyt vol rampen?

Aen spijs die niet en voet? aen cost die tranen cost?

En die, van daer sy quam, haest weder wert gheloft.

Wegh wasem sonder lijf, wegh hopen, vreesen, wanen,

Wegh vreught, vol onghenucht, daer hoeft, en quijl, en tranen,

En suyfelingh van breyn het spel ten lesten ent.

Kè! vrient tot vaster spijs u hart voortaan ghevent.

De-

Definit in lachrimas.

Quid fumos , malesane , voras fluidumque vaporem?
 Quid placet , è misero qui redit ore , cibus?
 Hoc quod amas , dolor est ; aut empta dolore voluptas,
 Testis erit , lachrimis quæ tibi mala fluit :
 Testis erit tremuli vertigo molesta cerebri,
 Quæque agitat calidum tussis anhela iecur.
 Ergo mali fugiens deliramenta vaporis,
 Pasce magis solido corpus inane cibo.

*Au louvenceau mange-fumée,
 C'est a dire,
 Amateur de vanitez.*

Que fais tu , malheureux , ton corps, ton cœur est vuide,
 Que manges tu brouillarts ? viande plus solide
 Te duira bien mieux ; mets vanitez dehors,
 Et prens , ce que te peut nourrir & cœur , & corps.

*'t Beelt hier op passende , is den Taback-blafer.
 Siet hier vooren het tvaelfde Sinne-beelt.*

F I N I S.